

1956

SLOVENSKI ČEBELAR

11-12

VSEBINA

Avgust Bukovec: Kako nastane med	241
Stane Mihelič: Gozdno čebelarstvo	244
Slavko Raič: Kako temeljito izkoristimo gozdnega paša	248
—: Se o pitalnikih	250
Stane Mihelič: Zloščljiv čebeljak — okovje za povezavo lesenih delov	253
Vlado Martelanc: Resna beseda o denaturiranem sladkorju za čebele	255
L. Krese: Na praksi v tovarni čebelarskih potrebščin	257
Jože Rihar: Poročilo kmetijskega inštituta Slovenije o delu v čebelarstvu za leto 1955 (Konec)	260
Vlado Rojec: Vtisi s XVI. mednarodnega čebelarskega kongresa	265
F.R.: Čebelarjeva zimska opravila	273
—: Kaj nam pokaže lepenka	276

OPAZOVALNICE:

Poročilo za september in oktober	277
--	-----

MALI KRUHEK:

Tudi Gerstrung ni bil nezmotljiv. Jugozahodna meja čebelarjenja v kranjičih. Trotovc. Trojte niso nikakor nepotrebni požehi. Roj dela čudeže. Hud prijatelj medu	280
--	-----

NASA ORGANIZACIJA:

Delovanje upravnega odbora ZCD	282
Dopisi: Peter Fleimisch 70-letnik. 70-letnica Franca Marklja. Oj ta sladkor! Zaganje poceni! Samo 110 din kilogram. Iz Križevcev pri Ljutomeru. Sončen dan mariborskih čebelarjev. Čebelarska družina Zgornja Kungota. Čebelarska družina v Jarenini. Netovariški odnos čebelarja	285

List izhaja v začetku vsakega drugega mesca. Izdaja ga »Zveza čebelarskih društev« v Ljubljani, Miklošičeva cesta 28. Tiska ga Triglavska tiskarna v Ljubljani, ureja pa uredniški odbor. Odgovorni urednik: Vlado Rojec. Letna naročnina za člane 400 din, za nečlane in inozemstvo 500 din. Posamezna dvojna številka stane 90 din. Številka čekovnega računa pri Narodni banki v Ljubljani: 60-KB-1-Z-1077

KAKO NASTANE MED

AVGUST BUKOVEC

Med je proizvod čebel. Surovine, ki jih te živalce potrebujejo, da napravijo iz njih lahko prebavljivo hrano za zalego in zase, nabirajo v glavnem po cvetovih. V vsakem cvetu je posebna žleza, ki izločuje medičino. Po naše ji pravimo mednik (lat. nektarij). Čebela nabira ta sladki sok z jezičkom, če ga je kaj več, pa ga posrka z rilčkom, ki deluje kakor sesalka v obe smeri. Medičino shranjuje v golši ali mednem želodčku, čigar prostornina znaša po dr. Armbrusterju $57,77 \text{ mm}^3$ ali 0,69 g. Izračunali so, da se mora 14.000 čebel vrniti s paše s polno golšo, da naberejo 1 kg medičine. Za 1 kg medu je treba 3 kg medičine.

Dnevni in letni donos posameznega panja je odvisen od raznih okoliščin, ki vplivajo na medenje rastlin. Čim ugodnejše so in čim več je cvetja čebelarom na razpolago, tem večji so donosi. Posebno veliki so v deželah z dolgotrajnimi pašami, ki se vrstijo od najzgodnejše pomladi do pozne jeseni.

V Sloveniji ne poznamo velikih dnevnih donosov. Če pokaže panj na tehtnici kak dan recimo 6 kg donosa, je to že velika redkost, ki se pripeti le ob nenavadno dobri paši na hoji ali na ajdi. V naših krajih izven Slovenije so taki »rekordni« donosi pogostnejši. V akacijevi paši

so zabeležili dnevne donose 7—9 kg, v žepkovi pa celo 11 kg. Tudi čišljak (*Stachys*), metvica in prava kadulja kdaj pa kdaj izredno dobro medijo. Vse to pa ni nič v primeri z velikanskimi donosi v nekaterih prekomorskih deželah. Velečebelar Critzer v Ameriki v Severni Dakoti (USA) je leta 1921 dobil iz enega panja 320 kg medu, leta 1922 pa 325 kg. »Amerikan Bee Journal« je leta 1926 v svoji 12. številki poročal, da je čebelar Armour v Novem južnem Walesu v Avstraliji leta 1924/25 pridelal v nekem panju 500 polkilogramskih boksesov medu v satju in 150 kg točenega medu, iz nekega drugega pa ga je dobil 400 kg.

Po tem uvodu si oglejmo, kako predelajo čebele medicino v med!

Ko se čebela vrne s paše, izprazni svojo golšo le izjemoma naravnost v celico. Po navadi odda medicino že na bradi čebelam, ki še ne izletavajo na pašo. Čebela, ki je del medicine prevzela, obsedi navidez nepremična, v resnici pa njeni ustni deli živahno delujejo. Iz golše izsesava medicino kapljico za kapljico. Ko je kaplja dovolj velika, jo z jezičkom osmuka v celico. Ves ta postopek traja kakih 20 minut. Medtem ko se je medicina pretakala od ust do golše in nazaj, so ji dotekale iz telesa razne kvasnice, v glavnem diastaza in invertaza. Čim večkrat potuje medicina skozi usta in požiralnik v golšo ter nazaj, tem več je v njej kvasin.

»Mrtvo« mešanico snovi, ki jo čebele naberejo in prineso domov, preobrazijo kvasine v nekako živo snov, ki tudi izven čebeljega telesa še nadalje deluje, zori in sčasoma umre (dr. Zander).

Pod vplivom kvasin se začne že v čebelji golši nektar kemično spreminjati: invertaza pretvori trsni sladkor v invertnega. Ta sprememba poteka v začetku prav naglo, potem pa počasneje. Hkrati se porajajo v golši dekstrinaste snovi. S pravkar omenjenimi spremembami se zmanjša tudi količina vode, ki je v nektarju. Dolgo je veljalo pravilo, da izločujejo čebele vodo s krepeljenjem kril ob sodelovanju panjske toplote. Na podlagi svojih dolgoletnih opazovanj pa trdi Švicar Brünnich, da se zgosti med v glavnem tako, da vsrkava odvečno vodo sluznata golšna kožica in jo oddaja v kri. Odtod prehaja po sečnicah v tanko črevo in nato v blatnik, od koder jo čebela izbrizga iz telesa.

Brünnichove trditve niso brez podlage, vendar so dosedANJI dokazi za izločanje vode na opisani način še nezadostni, čeprav so jih podprli tudi nekateri drugi čebelarski znanstveniki. Če pa pomislimo, kako velike množine vode morajo čebele dnevno izločiti ob več dni trajajoči hudi paši z dnevnimi donosi po pet, šest in še več kilogramov, se nam Brünnichova trditev zdi verjetnejša kakor staro naziranje o izhlapevanju vode. Sam sem neko popoldne v hojevi paši opazoval v zraku

čebele, ki so množično izbrizgavale vodo. To je bilo mogoče videti in zasledovati le zaradi izredno čistega zraka in ob svojstveni svetlobi.

Zoper Brünnichovo trditev pa govori sledeče dejstvo: Kako leto se pripeti, da moramo jeseni panjem zimsko zalogo spopolniti, sladkorne raztopine jim pa ne moremo pravočasno pokladati, ker se je dobava nezatrošarinjenega sladkorja zakasnila. Prisiljeni smo krmiti, ko čebele zaradi hladu več ne izletavajo. Posreči se nam jih nekako pripraviti do tega, da kljub hladu jemljejo klajo. Včasih je kak panj popije celo po šest, sedem litrov in še več. Čeprav čebele med krmljenjem ne izletavajo dobro, ga predelajo in izločijo v celice sladkorno raztopino, kar je s preizkušnjo dognano. Sicer se med pitanjem po stenah panja nabira vlaga, a ne v toliki meri, kakor bi človek pričakoval spričo obilice dodane klafe in spričo vodene raztopine. V tem primeru so čebele mogle sladkorno raztopino zgostiti le s prezračevanjem.

Dozorevajoči med prenašajo čebele iz celice v celico in mu pri tem še naprej odtegujejo vodo, da se pravilno zgosti. To traja okoli tri dni. Dozoreli med pokrijejo z voščenimi pokrovc. V pokončnih panjih nako-
pičijo medeno zalogo nad zalego, v podolžnih zadaj za zalego.

Med v satju pod pokrovc še naprej »živi«. To velja tudi za iztočeni med v posodi. Sčasoma pa se postara. Življenjska sila kvasin pojema. Postaranje medu opazimo že na pogled. Še večje pa so spremembe v njegovi sestavi. Med je »umrl«.

S XVI. mednarodnega čebelarskega kongresa:
skupina Jugoslovanov na večerni zabavi v Grinzingu

GOZDNO ČEBELARSTVO

STANE MIHELIC

Skoraj vsi srednjeveški zgodovinski viri, ki razpravljajo o čebelarstvu, in tudi vsa srednjeveška čebelarstva zakonodaja govori veliko o gozdnem čebelarjenju in zelo malo o domačem, kar dokazuje, da je bil vsaj v nekaterih pokrajinah Evrope prvi način čebelarjenja pomembnejši kot drugi. Slovenski čebelar ni o tem doslej skoraj nič pisal. Zato ne bo odveč, če objavimo o gozdnem čebelarstvu odlomek iz drugega dela Sodobnega čebelarstva, ki je v pripravi.

Uredništvo

V srednjem veku se je razširil po severovzhodni Evropi poseben način čebelarjenja, ki ga imenujemo gozdno čebelarjenje, predvsem zato, ker je bilo tesno povezano ne le z gozdom kot mestom tega čebelarjenja, ampak tudi z drevjem kot prebivališčem čebel. Čeprav je gozdno čebelarstvo doseglo svoj vrh v fevdalnem srednjem veku in se s fevdalizmom kot družbenim redom tako spojilo, da si težko zamišljamo drugo brez drugega, vendarle ni nastalo v tej zgodovinski dobi. Njegovi začetki segajo prav gotovo vsaj v zadnja stoletja pred našim štetjem, t. j. v železno dobo. Razvilo se je, kot so se vsi drugi tedanji načini čebelarjenja, iz prvotnega čebelarjenja v naravi (skupno ime za prvotno čebelarjenje na drevju in v zemlji) in je za razliko od drugih načinov tudi v naravi, t. j. v gozdu, ostalo, dokler ni prešlo kot ostali primitivni načini čebelarjenja v naravi v 18. stoletju (ponekod že prej) v domače čebelarstvo.

Meje ozemlja, kjer se je razvil ta način čebelarjenja, bi bile po dr. Armbrusterju nekako naslednje:

V zahodni Evropi sega do reke Labe in Zale (Saale), ki sta hkrati najzahodnejša meja, do katere so se v drugi polovici 6. stol. in prvi polovici 7. stol. naselili Slovani. Z Zale zavije meja v loku proti jugozahodu čez Turinški les tako, da zajame v območje gozdnega čebelarstva še pokrajini v okolici mesta Bamberga in Nürnberga, odtod pa se obrne v jugovzhodno smer od Nürnberga na Donavo. Nekaj časa teče nato po Donavi, pod Regensburgom se vzpne na obronke Šumave, krene proti vzhodu in doseže severovzhodno od Dunaja nekako mejo med Moravsko in Slovaško, gre po njej, prekorači čehoslovaško mejo nekje v bližini Tješina, teče nadalje skoro vzporedno po levi strani doline reke Visle, jo prekorači, kmalu ko Visla zavije proti severu, in gre dalje po meji severnega evropskega gozdnega pasu v Rusijo. Od slovanskih dežel je zajelo gozdno čebelarstvo torej Češko, Moravsko, Polabske

Slovane, Lužiške Srbe, vso Poljsko razen tistega dela na jugovzhodu, ki leži desno od Visle (Galicija), in severni gozdni pas današnje Sovjetske zveze, verjetno pa tudi baltske države.

V nečem bi gozdno čebelarjenje lahko primerjali z orientalskim čebelarjenjem v zemlji. Kakor je čebelar na Orientu kopal ob naravnih čebeljih bivališčih v zemlji umetne rove, da bi spravil vanje prihodnje roje, tako je tudi gozdni čebelar v severnih evropskih gozdovih vsako zimo in pomlad dolbel v drevesa čebelja bivališča, kamor so se naslednje pomladi ob rojenju naselile nove družine.

Gozdno čebelarstvo je bilo za tedanje čase eden izmed načinov izkoriščanja gozda, zlasti v tistih krajih, kjer ga zaradi slabe zemlje ni veljalo krčiti za obdelovalno zemljo in kjer je poleg primernega drevja (krhlika, smreka, topol, trepetlika, javor, jesen, bor, lipa i. dr.) za čebelarjenje bilo tudi dovolj rastlinja, ki je nudilo čebelam medicino in cvetni prah.

Gozdni čebelarji so bili poklicni čebelarji vsaj v srednjem veku in so se v posameznih pokrajinah, kjer je bilo razširjeno gozdno čebelarstvo, družili v cehom podobna združenja, t. j. poklicne organizacije. Na čelu takega združenja je bil starosta, izkušen čebelarski mojster, ki je zastopal čebelarje pred gosposko, na drugi strani pa skrbel, da so člani čebelarskega združenja opravljali svoje dolžnosti tako, kakor je zahteval od njih čebelarski statut ali postava o posebnih pravicah in dolžnostih gozdnih čebelarjev. Čebelarske postave je izdajal lastnik gozda, fevdni gospod. Med najstarejšimi znanimi postavami za gozdno čebelarjenje naj omenimo statut, ki ga je izdal leta 1350 cesar Karel IV. za čebelarjenje v bavarskih gozdovih okoli Nürnberga. Središče tega čebelarskega območja je bilo v kraju Feucht, kjer je bilo tudi posebno čebelarsko sodišče, ki se je sestajalo menda šestkrat na leto, razsojalo o sporih in reševalo pritožbe gozdnih čebelarjev. Na Češkem je znana litomyšlska knjiga čebelarskih artikulov iz leta 1570—1578 i. dr.

Gozdni čebelarji so se letno shajali na zborih v kraju, kjer so imeli svoje sodišče, se seznanjali s pravicami in dolžnostmi, volili staroste in sprejemali nove člane v organizacijo.

Dokler so bili gozdovi svobodna last in niso imeli gospodarjev, so seveda čebelarji delali v njih, kar so hoteli. Kolikor bolj pa se je utrjeval fevdalni red, toliko bolj so prehajali gozdovi v last fevdnih gospodov. Ti sicer gozdnih čebelarjev niso preganjali, marveč so jih še celo vabili v gozdove, toda čebelarji so morali svojim gospodarjem odšteti posebne dajatve. Tako so jim morali letno plačevati od vsakega drevesa, ki so

ga izvotlili za čebelje bivališče, dogovorjen znesek, vrh tega pa je moral gozdni čebelar letno oddajati svojemu gospodu del čebelarskih pridelkov, izdolbsti določeno število novih panjev in skrbeti za gozdno čebelarstvo svojega okoliša.

Vsak gozdni čebelar je imel natančno odmerjen gozdni okoliš. Število panjev, ki jih je opravljal posamezen čebelar, je obsegalo navadno kakih 70 čebeljih družin, pa tudi manj. Od gozdnega čebelarjenja je živelo v dobi njegovega razcveta na tisoče družin, saj so nekatera čebelarska združenja oskrbovala tudi po 7000 panjev.

Kakor lovec med lovopustom ne sme streljati divjačine, tako ponekod gozdni čebelar med glavno pašo in v dobi rojenja sploh ni smel v gozd, to pa zaradi tega, da ne bi mogel pobirati medu v tujih okoliših in loviti tujih rojev. Zato so se roji naseljevali v prazne, pozimi izdolbene in spomladi že dokaj suhe drevesne panje po mili volji, ne glede na to, kdo je bil lastnik praznih panjev. Drugod je zopet smel čebelar v svojem okolišu pobirati in ogrebat roje, toda izven svojega okoliša jim je smel slediti le tako daleč, kakor daleč je lahko zalučal svojo čebelarsko sekuro. Če pa je kljub temu hotel dobiti ubegli roj nazaj, je moral plačati zanj določen znesek, ki pa je bil skoraj vedno nižji od vrednosti roja. Vsak čebelar je imel na drevesih, v katerih je čebelaril, vrezana posebna znamenja, ki so kazala, čigave so čebele v drevesu.

O tehniki gozdnega čebelarjenja vemo pravzaprav malo. Kakor že rečeno, je moral gozdni čebelar, kakor hitro je postal odvisen od fevdnega gospoda, letno izdolbsti določeno število novih panjev. Drevesa, v katera naj bi izdolbel nove panje, mu je določil po navadi gozdar. Panje so dolbli v drevesa kakih pet metrov od tal, da bi bile čebelje družine bolj varne pred sladkosnednimi medvedi, pa tudi pred drugimi nepridipravi. Ponekod čebelarji niso smeli drugače do čebel kakor z lestvo ali vrvjo, drugod pa so imeli za to nalašč prirejene železne krplje, ali pa so si napravili kar v drevo nekake stopnice.

Izdolbeni panji niso bili vsi enako veliki. Predvsem je bilo to, odvisno od debeline drevja. Povprečno so izdolbli kake 4 čevlje visoke, en in pol čevlja globoke ter en čevlj in tri cole široke panje.* V posamezno deblo so izdolbli po dva do tri. Vrh in veje takega drevesa so deloma oklestili. Panje so zapirali s primerno prirezanimi deskami ali plohi in jim napravili žrela.

Roje so ponekod vabili v nove panje s tem, da so jih znotraj namazali s posebnim dišečim mazilom, ki so ga sestavljali iz različnih zelišč.

* Čevlj = 31 cm, cola = 2,63 cm.

Način izdelave je bil večkrat skrivnost posameznikov, saj so upali, da jim bo to pomagalo in spravilo več rojev v njihove panje.

Najvažnejše opravilo je bilo seveda spodrezovanje, t. j. odvzemanje medu. Pobirali so ga večidel spomladi, včasih pa tudi jeseni. Če je bilo satje v panju v mrzli stavbi, je mogel čebelar obnavljati satje tako, da je vsako leto spodrezal druge sate. Pri topli stavbi pa je moral spodrezovati enkrat levo, drugič desno polovico vsakega sata, če je hotel obnavljati satje. Jeseni, pred zimo je čebelar pregledal družine, dodal poznim rojem medu, če jim je manjkalo zimske zaloge, ali pa jih je podrl. Toda gozdni čebelar ni rad podiral, ker je moral gospodarju gozda plačevati od vsakega panja ne glede na to, ali je imel družino v njem ali ne. Verjetno je jeseni zamazal pri panjih nepotrebne reže in jih, kolikor je mogel, zavaroval pred zimskimi nadlegovalci.

Višek razvoja je doseglo gozdno čebelarstvo nekako v 14. in 15. stoletju, potem pa je začelo upadati. Na Zgornjem Lužiškem se je ohranilo do konca 18. stoletja, v nekdanji severni in vzhodni Nemčiji pa še dlje.

V srednjem veku so čebelarske produkte zelo cenili, saj je med nadomestoval sladkor, vosek pa skoro vse, kar nam danes služi za razsvetljavo. Posebno pomemben je bil v cerkvenem bogoslužju, saj so morale po cerkvah goreti številne voščene sveče.

Najbolj cenjena srednjeveška alkoholna pijača je bila medica, od slaščic pa medeni kruhek. Posebno na Bavarskem so bile znane obrtne delavnice za medeni kruhek in kuhanje medice.

Reformacija v 16. stoletju, tridesetletna vojna in po njej razširitev trgovine in uvažanje nadomestkov za med in vosek, vse to je vplivalo, da je gozdno čebelarstvo počasi usihalo. Na zadnjem mestu tudi ni bilo to, da je z naraščajočim prometom dobival les čedalje večjo veljavo.

Gospodar gozda zato ni več puščal dolbsti novih panjev. Če so jih čebelarji vendarle hoteli imeti, so morali debela kupovati. Da pa bi jih lahko razmestili po gozdu, kakor bi sami želeli, so jih razžagali na primerno dolge kose, izdolbili vanje panje in jih obešali na drevesa ali pa postavljali na drevesne šture. Kakor tu pa tam že prej, se je sedaj še hitreje začelo iz tega gozdnega čebelarjenja razvijati vzporedno tudi domače, dokler ni slednjič prevladalo. Kot spomin na pomembno gospodarsko, socialno in kulturno vlogo, ki jo je odigralo gozdno čebelarstvo v srednjem veku, pa so ostale le pokončne in ležeče klade, v katerih še dandanes deloma čebelarijo po teh krajih.

Dr. Armbruster, ki je doslej najtemeljiteje proučil ta način srednjeveškega čebelarjenja, meni, da ga Germani pred prihodom Slovanov

v Evropo, t. j. pred drugo polovico sedmega stoletja sploh niso poznali in da so ga prevzeli od Slovanov.

Ne glede na to, ali vsi njegovi dokazi, ki jih za to navaja, drže ali ne, je vendarle res, da so Bavarci (in verjetno tudi Franki) radi jemali v službo Slovane kot čebelarje kmalu potem, ko so postali njihovi sosedje. Skoraj nemogoče je oporekati tudi mnenju, da so nekdanje številne slovanske naselbine v vsej severni Bavarski tja proti Württembergu v gozdnem območju nastale — morda res v zvezi z gozdnim čebelarjenjem.

KAKO TEMELJITO IZKORISTIMO GOZDNO PAŠO

SLAVKO RAIC

Gozdna paša se ne pojavlja vsako leto, ampak le bolj poredkoma. Včasih je zelo izdatna in traja dalje časa, včasih pa je kratkotrajna. Poleg tega nikoli ne vemo, kdaj se bo začela, ali ob koncu maja, ali v juniju, ali šele v juliju ali celo v avgustu. In ravno to je mnogokrat krivo, da ta paša zaloti čebelarje nepripravljene: nimajo čebel na višku in zato ne morejo paše temeljito izkoristiti. Večkrat se zgodi, da se ob koncu maja ali v začetku junija paša pretrga. Čebelar, ki se je vštel pri računanju na gozdno pašo, čebel ne sme pustiti gladovati, ker bi matice nehale zalegati, kar bi pomenilo izgubo cele generacije pašnih čebel in seveda tudi izgubo medu, ki bi ga ta generacija prinesla.

Če je ob začetku gozdne paše plodišče polno zalege in cvetnega prahu, bodo čebele medičino takoj nosile v medišče, ki naj bo prazno. Če je kak med v njem, ga je treba iztočiti.

Ob dobri gozdni paši ni umestno dajati v plodišče satnic. Čebele jih sicer takoj izdelajo, a sproti zalijejo vsako celico in matici največkrat sploh ne pustijo, da bi zalegala. Deviške sate, polne gozdnega medu, pa je težko točiti; kaj radi se pri vrtenju pokvarijo. Nekateri čebelarji jih spravijo za jesen in jih pri zazimovanju postavijo na oba skrajna konca gnezda.

V medičini, ki jo čebele prinašajo, je 40—60 % vode; čebele jo morajo zmanjšati vsaj na 20 %. Zato je potrebno zadostno kroženje zraka. Žrelo mora biti popolnoma odprto; ob zelo dobri paši je celo potrebno iztakniti pri ameriških žrelih zagozde. Tako je čebelam olajšano zračenje, kar gotovo ugodno vpliva na njihovo zdravje in jih tudi manj ovira pri izletavanju in vračanju domov.

Gozdno medenje ima to posebnost, da je najizdatnejše ponoči in zgodaj zjutraj. Čebele živahno izletavajo zjutraj, proti poldnevju popustijo, popoldne pa se skoraj popolnoma umirijo. Po sončnem zahodu njihov izlet zopet naraste in traja vse do teme. Ušice izločajo mano očitno dan in noč, njihovo izločino pa sonce čez dan dokaj izsuši. Kako naj si pomagamo?

Če zgodaj zjutraj opazujemo, kako čebele lete, vidimo, da izlete prve, in to samo nekatere posamezne še pred sončnim vzhodom. Druge še pohajkujejo po bradah. Večina pašnih čebel pa sedi v svojem domu in uživa jutranji mir. Ko pa se vrnejo s paše prve nabiralke s sladkim tovorom, se panji razžive in vedno več čebel hiti v naravo. Vračajo se preobremenjene, tako da mnoge izmed njih utrjene ne najdejo brade, ampak se oprimejo sprednje panjske stene in počivajo. Šele odpočite zletijo na brado in zlezejo v panj. Vedno več jih sika v zrak proti hribu, čebelar pa uživa, vendar ni prav zadovoljen. Ne gre mu v račun prepočasni začetek izletavanja, ko jih v gozdu vendar čakajo tako bogati viri mane. Hotel bi, da bi čebele začele prej z delom, in sicer s strnjenim nastopom vseh razpoložljivih nabiralk. Pol ure zgodnjega jutra lahko prinese več koristi kakor ves popoldan.

Kako bomo to dosegli? Kadar jeseni dodajamo čebelam zvečer zimsko hrano ali kadar po točenju vračamo iztočene sate, da jih čebele polizejo, se začne živahno izletavanje. Tudi če se že noči, jih izvabi domnevna paša. In kakor lahko pozno zvečer pripravimo čebele do tega, da začno množično izletavati, lahko isto dosežemo zgodaj zjutraj. Ne smemo jih pa dražiti morda s sladkorjem, ampak z medom, ki ga daje gozdna paša, nekako podobno, kakor je dr. Frisch usmerjal čebele na rastline, ki naj bi jih oprášile. Dražilno hrano si prav lahko preskrbimo. Zvečer pred sončnim zahodom vzamemo iz nekaterih družin po eden ali dva sata z mladim, še židkim medom, ju iztočimo, potem pa zopet takoj vrnemo v panje. Ti sati povzročijo živahnejše izletavanje ob sončnem zahodu. Drugo jutro, ko je skoraj še tema, natočimo v pitalnike vsaki družini po deciliter iztočenega medu. To delo je hitro opravljeno. Čebele začno močno izletavati in se kmalu trumoma vračajo težko obložene. Na gozdni paši je večji donos mogoč le ob zgodnjih jutranjih urah. Ta postopek ponavljamo vsak dan, dokler traja paša, vendar mora biti vreme ugodno.

Pri nas ni tega dražilnega pitanja gotovo še nihče preizkusil. Priporoča ga neki švicarski čebelar, pa bi bilo prav, če bi ga ob prvi priložnosti preizkusili in o uspehu poročali.

ŠE O PITALNIKIH

Bukovčev članek o krmljenju čebel in o pitalnikih je naše čebelarje precej razgibal. Prejeli smo do sedaj tri dopise, ki se ukvarjajo s vprašanjem, kakšni naj bodo pitalniki, da bodo čim priročnejši. Objavljamo jih pod skupnim naslovom, ostale čebelarje pa prosimo, da nam pošljejo k njih izvajanjem svoje pripombe. Zanimivo je, da čebelarji v novejšem času zametujejo na tem področju vse umetnije in se vračajo k preprostim koritcem, kakršna so uporabljali pri pitanju čebel že naši kranjčarji. Spremenjena je glede na AŽ-panj samo njih velikost in tvarina, ki jo pri njih izdelavi uporabljajo.

I

Da je način pitanja čebel še vedno problem, kažejo članki v Slov. čebelarju in pa množina različnih posod, ki so se v zadnjem času pojavile. Pri nas je bila še pred jesenskim pitanjem sklicana seja odbora, kjer smo razmotrivali to vprašanje, pred nami na mizi pa je stalo — čisto navadno, vendar lično izdelano leseno korito. Za tako koritce, napravljeno iz odpadkov v lesni industriji, smo se pri nas odločili in ga že tudi te jeseni uspešno uporabljali. Prednost tega pitalnika je enostavnost in cenenost. Vsak v orodju količkaj več čebelar si lahko napravi sam iz odpadkov, ki se dobe pri lesnih industrijah in v tovarnah pohištva.

Tako koritce je dolgo okrog 38 cm, njegova širina in višina pa je odvisna od velikosti deščic, oz. koščkov lesonita, ki smo jih dobili v tovarni. Naša koritca so iz topolovih deščic, debela okrog 1 cm, široka kakih 10 cm in ravno toliko visoka. Dno in obe ožji pokončni stranici morata biti leseni in debeli okrog enega cm, ostali stranici pa sta lahko iz lesonita, ali iz enakih deščic, kakor je dno. Stikališča namažemo s precej gosto oljnato barvo ter potem deščice precej na gosto zbijemo z žeblički. Za lesenit zadostujejo 25 mm dolgi, za debelejšje deščice morajo biti primerno daljši, toda tanki. Poskobljamo dno in obe ožji pokončni stranici, a samo ob stikališčih. Ostalih delov ne skobljamo, da čebele lažje plezajo po njih. Dobro je, če dno in ožji pokončni stranici spojimo na zarezo (zafolcamo), da nam barva res zamaši vse reže. Seve bo tako koritce, dokler je les suh, tu pa tam malo puščalo, če ga pa zjutraj nalijemo z vodo, nam ne bo zvečer gosta sladkorna raztopina nikjer pronicala. Če bi se kje kaka kapljica pokazala, jo bodo čebele

sproti polizale. Kdor bi pa hotel imeti še bolj neprepustne pitalnike, naj po njihovi izgotovitvi zalije vse kote s parafinom.

Tako koritce postavimo v medišče, zaradi česar pa ni treba odstranjevati vseh satov iz njega, temveč samo toliko, da napravimo prostor za koritce. Res nanesejo čebele tekočino tudi v mediščne sate, toda, ko pride čas za spravlanje satja v omaro, so skoraj vsi prazni. Nekateri so si napravili samo 34 cm dolga koritca, široka pa toliko, da lahko stojijo za vratmi panja, ko odstranijo okence plodišča. Koritce pritisnejo tesno k satnikom, nalijejo tekočino in panj zapro. Prednost je v tem, da ni treba odstranjevati satov iz medišča.

Zelo važen sestavni del takega pitalnika je plavač. To je kake 3 mm debela deščica, pol cm krajša in 1 cm ožja od odprtine koritca. Tudi take deščice najdemo med odpadki. Zato mora biti koritce zbito pravokotno, to se pravi, ne sme biti pri dnu ožje, kakor je zgoraj, sicer plavač ne bi mogel sesti na dno. Če bi imel kdo zgoraj širša koritca, potem mora namesto plavača uporabljati lesno volno; slamice in vse drugo je zanič, ker čebele tonejo.

Sladkorne raztopine nam pri takem pitalniku ni treba mnogo čistiti; zadostuje, da posnamemo najbolj grobo navlako. Če drži koritce dva ali celo več kg, ne smemo pitati vsak večer zaporedoma, ampak nalijemo tekočino znova v koritce šele čez dva dni, ko ni več veliko čebel v njem. Tudi prvotno razburjenje čebel je medtem že minilo. Po dvakratnem pitanju moramo pitalnike očistiti žagovine, ki se je nabrala pod plavačem. Pitalnikov moramo seveda imeti toliko, kolikor imamo družin, da lahko pitamo vse hkrati, kar je važno. Pa tudi vsa ostala strokovna navodila glede pitanja je treba upoštevati. Za prašilčke morajo biti koritca toliko visoka in široka, kot so njihova okenca. Ti pitalniki pa so zgoraj pokriti s steklom, da vidimo, če so čebele raztopino že pobrale.

Ivan Žunko

II

V Slov. čebelarju 1955, stran 212, popisuje Martin Gorše, kako je krmil čebele s pitalniki iz lesenitnih deščic. Njegov pitalnik ima velikost satnika in se potisne na mesto, kjer stoji skrajni sat v plodišču. Čebele tako napolnjen satnik izpraznijo v poldrugem dnevu.

Naj tudi jaz povem, kako sem po nasvetu prijatelja naredil lesen pitalnik, ki se mi zdi preprostejši in cenejši, a ga čebele tudi hitreje in lažje izpraznijo. Kupil sem poceni nekaj lesenih zabojev, iz njihovih deščic pa zbil 30 cm dolge, 6 do 7 cm široke in prav toliko visoke škatle.

Taki pitalniki držijo nekaj nad 1 liter. Mere lahko poljubno menjavamo, kakor pač nanesejo deske, da vse dobro izrabimo in ni preveč odpadkov. Pitalniki morajo pač biti tako narejeni, da jih lahko namestimo zadaj za plodiščem in se vrata za njimi zapro. Napolnimo jih s tekočino, okence, ki zapira satnike plodišča, odstranimo in pitalnik pritisnemo k okvirom. Tukaj čebele še hitreje zavohajo sladko tekočino kot pri zgoraj omenjenem pitalniku. Iz vseh »ulic« prihajajo in v nekaj urah je vse prazno. Drugi dan čebele, zbrane v venec, kar čakajo na zadnjih letvicah okvirov in takoj planejo na hrano. Kakšne sitnosti sem imel s pločevinastimi pitalniki, zlasti še, če je bil sladkor denaturiran z žaganjem, ki ga nikdar ni mogoče popolnoma preediti! Zamašil se je odtok pitalnika in čebele so le redkokdaj mogle odnesti vso hrano, ne da bi bilo treba kaj popravljati, dvigati steklenice, preluknjavati zamašene prehode itd. Zdaj vse to odpade; tudi ni treba žaganja precejati, ker živalce vse premešajo in izsesajo, kar je zanje porabnega. Komur se ljubi, lahko zdaj tudi stehita žaganje in se bo prepričal, da je tak sladkor, ki ga nam daje oblast po znižani ceni, precej cenejši od tistega, ki smo ga kupili v trgovini po dnevni ceni. Da se čebele ne vtopijo, je dobro, če položimo na tekočino nekaj paličic ali pa iz njih napravimo posebne plavače.

Pitalniki ne smejo biti znotraj pooblani, da čebelam ne drsi. Ob notranjih robovih moramo pitalnike zaliti z voskom, ker škotel ni mogoče tako tesno zbiti, da ne bi puščale. Jaz sem jih zalil z zamazko, kot jo rabim za sode. Napravim jo iz voska, loja in presejanega lesnega pepela tako, da zmešam od vsake snovi po eno tretjino.

Ciril Lekšan

III.

Glede pitalnikov moram reči, da so vsi vzorci, ki jih opisujete v Slov. čebelarju na strani 147—148, zastareli in nepraktični. Naš novi pitalnik je vsestransko preizkušen. Napravljen je iz lesa, še boljši pa je iz gline, ker ga lahko segrejemo. Uporaben je za vse vrste panjev, namestimo pa ga od zadaj poleg okvirov. Drži 1 $\frac{1}{2}$ l, kar je važno, ker smo s pitanjem za zimo v nekaj dneh gotovi. Za naše društvo je izdelalo neko tukajšnje lončarsko podjetje že čez 1000 takih pitalnikov.

Jaz pa niti s tem pitalnikom nisem bil zadovoljen. Napravil sem novega, ki je še bolj praktičen, tako da si ne želim boljšega. Ob priložnosti, ko bo naš avto RK peljal v Ljubljano, vam ga po šoferju pošljem na ogled.

Ivan Rozina

ZLOŽLJIV ČEBELNJAK OKOVJE ZA POVEZAVO LESENIH DELOV

STANE MIHELIC

Kdor je dobro prebral prvi del članka, objavljenega v 3-4 številki letošnjega »Čebelarja«, si ogledal načrt zložljivega čebelnjaka in natančno tako, kot je popisano, izdelal lesene dele za čebelnjak, mu železne vezi ne bodo delale posebnih težav, seveda, če ima vsaj nekaj primernega orodja. V nasprotnem primeru pa naj dá to izdelati kovaču. Kakšne oblike mora biti železje, je razvidno iz posameznih detajlov v načrtu. Tu samo nekaj pojasnil!

Za povezavo čebelnjakovih delov rabimo naslednje okovje:

- a) 6 parov vezi, s katerimi pritrdimo stranici in srednji oporni okvir na prečnike za podlogo (detajl B v načrtu);
- b) 4 vezi, s katerimi spojimo prednji in zadnji strešni nosilec s stranicama (detajl A);
- c) 2 vezi, s katerima utrdimo strešna nosilca na opornem okviru (detajl C; črka »C« je v načrtu pomotoma izpuščena);
- č) 8 parov nasadil za vrata zložljivega čebelnjaka;
- d) 3 šarnirje za ščitno strešico;
- e) 4 železne jezičke za pritrditev strehe k čebelnjakovim stranicam;
- f) 2 železni palici za zaklepanje čebelnjakovih vrat.

Vsaka vez, ki spaja čebelnjakovo stranico s podlogo, sestoji, kakor je razvidno iz načrta, iz *zgornjega dela*, t. j. primerno dolgega, 10 mm debelega vijaka, ki nosi na eni strani matico, na drugi pa polokroglo glavico s premerom 15 mm in *spodnjega dela*, t. j. kosa železne pločevine (250 mm × 80 mm × 3 mm), ki je na obeh koncih pravokotno upognjena navzdol ter ima približno na sredi izvrtano luknjo s premerom 16 mm in podaljšek s premerom 10 mm. Na prečnike za podlogo jo pritrdimo z vijaki. Preden jo pritrdimo, moramo prečnik za debelino vezi zarezati.

Vezi, s katerimi povezujemo strešna nosilca s stranicama, so narejene iz pravokotno ukrivljenih, 3 mm debelih, 10 cm širokih in 15 cm dolgih kosov železne pločevine (glej detajl A!). Medtem ko je daljši krak vsake vezi dolg približno 13 cm, meri krajši samo 2 cm. Z daljšim krakom pritrdimo vsako vez tako, da so matice vijakov na notranji strani. Razdalja med koncem nosilca in krivino železa mora biti približno 25 mm. Ko smo pritrdili vezi na strešna nosilca, moramo, kakor kaže slika, napraviti na zgornjem koncu prednjih in zadnjih ščitnih letev

stranic primerne zareze, da lahko vtaknemo vanje krajše krake teh vezi in tako povežemo stranici zložljivega čebelnjaka s strešnima nosilcema. Da bi se ščitne letve tam, kjer smo jih zarezali, ne klale, jih na zunanji strani obijemo s tanjšo pločevino.

Okovje, ki ga pritrdimo spredaj in zadaj na zgornjem delu opornega okvira, pravzaprav samo pomaga nositi strešna nosilca in ju tesneje pritrdi k čebelnjaku. Tudi to okovje je iz 3 mm debelega železa, 18 cm dolgega in toliko širokega, kolikor je debel oporni okvir. Kako ga je treba ukriviti, kaže detajl C v načrtu. Na srednji oporni okvir ga pritrdimo z vijaki pod ščitno letvo.

Vrata so viseča. Vsako krilo visi na dveh nasadilih, katerih del je pritrjen na zadnji strešni nosilec, drugi pa na zgornjem delu vrat. Nasadila so na zunanji strani strešnega nosilca in vrat, matice vijakov, s katerimi so pritrjena, pa na notranji strani. Nasadila morajo dopuščati, da vrata po potrebi z lahkoto snamemo.

Čebelnjakova vrata zapiramo z dvema železnima palicami, od katerih porinemo vsako z ene strani v nalašč za to napravljena železna obročka, ki sta pritrjena v stranici in oporni okvir, ter jih na sredi zaklenemo z žabico. Železni palici tesno pritiskata vrata k čebelnjaku.

Šarnirji morajo držati zaščitno strešico primerno odprto, kakor kaže slika, sicer pa jo je mogoče zapreti oziroma pritiskati na strešni nosilec.

Po dva in dva železna jezička pritrdimo z vijaki na nalašč zanja pritrjeno letev na spodnji strani strehe (glej sliko!). Kadar pokrijemo čebelnjak, se ti jezički zajedo od notranje strani v zgornji letvi okvira stranice in preprečujejo dviganje strehe. Seveda moramo prej v letve napraviti primerne zareze, v katere se bodo vtopili železni jezički.

Na »slemenu« strehe vtaknemo med obe strani pločevino, ki je tako ukrivljena, da ima profil »T«. Spodnji rep naj bo daljši, da pride skozi rezo. V ta del napravimo bolj spredaj in bolj zadaj po eno luknjico, skozi katero povlečemo žico ter z njo trdno privežemo pločevino in s tem seveda tudi streho k opornemu okviru.

To je vse, kar se mi je zdelo še potrebno pripomniti. Tak zložljiv čebelnjak lahko vsak sam postavi v 10 minutah, potem ko splanira svet.

Sedaj pa še nekaj o čebelnjaku dvojčku. Za državna posestva, zadruge in vse tiste, ki imajo večja čebelarstva, je en sam tak čebelnjak premajhen. Imeti jih morajo več. Če so pasišča na samem in toliko oddaljena, da mora biti pri čebelah tudi čuvaj, je dobro, da si uredimo med dvema prostor za bivanje in hkrati za shrambo čebelarskega orodja. Nič ni lažjega, kot iz takih dveh zložljivih čebelnjakov napraviti dvoj-

ček s primernim prostorom za čebelarja. Potrebni so za to le daljši prečniki za podlogo. Dvoje loput, s katerima zapiramo čebelnjak, uporabimo za streho med obema čebelnjakoma, z dvema pa od strani zapremo čebelarjev prostor. Za vse skupaj torej ni potrebno nič več lesa kot za dva čebelnjaka. No, pa o tem nadrobneje morda drugič!

RESNA BESEDA

O DENATURIRANEM SLADKORJU ZA ČEBELE

VLADO MARTELANC

Vsakoletno poslabševanje čebeljih paš, na katerih ne dobe čebele dovolj zimske zaloge, sili čebelarje skoro vsako jesen, da dodajajo družinam večje količine sladkorja. Večkrat so primorani nadomeščati s sladkorno raztopino tudi za čebele neprimeren med iz hojave in hrastove mane.

Danes si je ves kulturni svet na jasnem o prekornem delu čebel pri opraševanju kmetijskih rastlin. Ne moremo si misliti n. pr. dobre sadne letine brez zadostne oprašitve cvetja po čebelah. Botaniki upravičeno zastopajo to mnenje: »Četudi ne bi od čebel dobili ne medu ne voska, bi bile države moralno zadolžene, da skrbijo za razvoj in napredek čebelarstva na svojem področju.« Pridelek medu in voska predstavlja le desetino vrednosti kmetijskih pridelkov.

Že več kot pred 20 leti so naši čebelarji dosegli po prizadevanju svojih organizacij, da jim je država dajala primerne količine sladkorja z nekako 50 % popustom. Vendar niso mogli doseči, da bi bil ta sladkor čist. Denaturiran je bil z raznimi snovmi, kakor: z ogljenim prahom, zmleto papriko (včasih tudi pekočo) in poslednji čas s smrekovo žagovino. Denaturacija ima namen preprečiti zlorabe pri uporabi sladkorja. Sladkorju je bilo dodano do 2 % teh snovi. Ražume se, da mora čebelar pred pitanjem te snovi na najprimernejši način, s precejanjem in filtriranjem izločiti, kar je zelo neprijetno in zamudno opravilo.

Kako je v tem pogledu v drugih državah? V Italiji dobivajo čebelarji sladkor v polkilogramskih brikiranih ploščicah. Denaturiran je s česnovim sokom, prodajajo pa ga pod imenom »Melitosio«. Popust pri ceni znaša kakih 50 %. Pri pitanju takega sladkorja ni nobenih težav; čebele ga sprejmejo tudi brez predhodnega raztapljanja.

V Nemčiji dobivajo čebelarji na družino 8 kg čistega sladkorja s prav znatnim popustom. Tamkajšnje čebelarske organizacije pa si prizadevajo, da bi država zvišala to količino na 10 kg.

Poglejmo, kako je bilo s to zadevo pri nas v povojnem času. Prva leta, ko je bil sladkor strogo racioniran, so nekateri čebelarji večkrat pičlo odmerjene prehrambene količine žrtvovali čebelam. V zimi 1946-47 je n. pr. samo v Beli Krajini padlo preko 80 % vseh družin, ker niso mogli jeseni zamenjati medu iz hrastove mane s sladkorno raztopino. Čebelarji bi tedaj radi dali kilogram medu za kilogram sladkorja, samo če bi ga dobili. Tako pa je pomanjkanje sladkorja povzročilo tedaj kakih 20 milijonov dinarjev gospodarske škode, ako računamo poleg vrednosti odmrlih družin tudi odpadek pridelka za nekaj let nazaj.

Ob uvedbi proste prodaje sladkorja so čebelarji upali, da ga bodo dobili dovolj in po primerni ceni, četudi bo denaturiran. Toda želje se jim niso uresničile. Predvojni 50 % popust je bil znižan na 19 %. Pa to bi čebelarji še prenesli, a na žalost so sladkorne tovarne leto za letom dobavljale sladkor tako pozno, da so lahko napitali čebele šele v novembru, kar je dostikrat bolj škodilo kot koristilo. Čebelarji so često proti temu in skrajno nehygienični denaturaciji s smetnim in umazanim žaganjem energično protestirali. Zaradi letošnje nadvse slabe letine je bilo treba zopet pitati. Čebelarji so se oddahnili, ko so zvedeli, da so prvi vagoni sladkorja dospeli v Ljubljano že septembra. Torej so bili naposled le uslišani — čebele bodo vsaj pravočasno nakrmljene. Toda veselje je bilo preuranjeno. Ko so začeli raztapljati sladkor in videli, kako črna je raztopina, so zmajevali z glavo. Žagovina je vsebovala tanin in namesto predpisanih 2 %, so jo nekateri natehtali tudi 4 %. — Kdo je temu kriv? Podjetje, ki sladkor v Ljubljani razpečava, ne zadene krivda. Denaturirale so ga sladkorne tovarne izven Slovenije. Ni čuda, ako gre sedaj ta sladkor slabo v denar. Vsak čebelar lahko preračuna, da je cenenost le navidezna, kajti delo s precejanjem, jeza in neokusna temna raztopina — mogoče zaradi primesi tanina celo škodljiva — ne doseže 15 % popusta.

Resno se vprašujemo, ali je to v skladu z ekonomsko-gospodarskim računom? Ali je s tem res kaj pomagano čebelarstvu kot važni kmetijski panogi? Ali je v današnjih okoliščinah umestno denaturirati 20 vagonov sladkorja tako, da ni potem niti za ljudsko prehrano niti za pitanje čebel? Denaturacija sladkorja ima pomen le takrat:

1. ko so zaloge pravočasno na razpolago,
2. ko je cena toliko nizka, da se nabava sladkorja izplača,
3. ko dá izčiščena raztopina čim manj odpadkov.

Ako nismo temu kos, potem opustimo preskrbovanje čebelarjev z nezatrošarinjenim sladkorjem in jih ne zavajajmo v nekaj, kar jim lahko kvečjemu škoduje.

NA PRAKSI V TOVARNI ČEBELARSKIH POTREBŠČIN

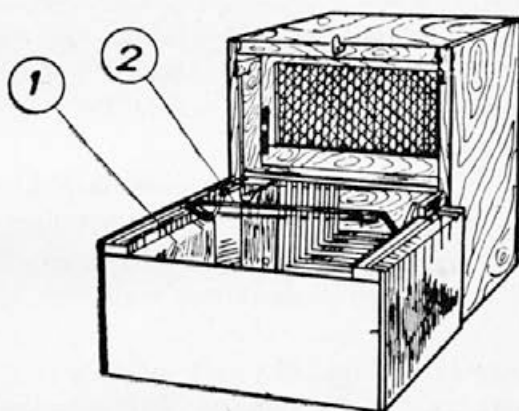
L. KRESE

Vsak čebelar, ki mu je napredek v čebelarstvu pri srcu, nenehno stremi po izboljšanju in izpopolnitvi čebelarskih potrebščin. Takega kova sem tudi jaz. Neprestano izboljšujem in poskušam, kako bi bilo bolje, da bi mi družine čim več prinesle, pripravljam potrebno orodje in izboljšujem panje. Uspeh je zelo različen, včasih dober, včasih tudi slabši. Zamisli pobiram povečini iz čebelarske literature, pa tudi iz medsebojnih pogovorov s čebelarji marsikaj pridobim.

Pri prebiranju čebelarskega časopisa »Bienenvater« sem zasledil med drugimi tudi oglas znane nemške tvrdke za čebelarsko orodje »Josef König«. Pisal sem na naslov tovarne ter jo prosil, da me sprejme na počitniško prakso. Razložil sem ji svoje zanimanje za napredno čebelarstvo in izrazil upanje, da prošnja ne bo odbita. Po sprejemu pozitivnega odgovora sem se napotil proti cilju. Tovarna je v mestu Gaggenau, v pokrajini Baden v Nemčiji, blizu znane letovišča Baden-Baden. Pokrajina je gričevnata ter porasla s smreko in hojo, kar je kot nalašč za čebelarstvo.

Po prihodu v tovarno sem bil dodeljen mizarskemu oddelku, kjer izdelujejo panje, plemenilnike, hramčke in druge lesene priprave. Poleg tega izdeluje tovarna zložljive čebelnjake za prevoz na pašo in razno leseno galanterijo. Okovje, ki je potrebno pri panjih, dela tovarna sama.

Proces izdelave panja poteka zelo hitro, kajti večina delovnih operacij je strojnih, tako da odpade na ročno delo le sestavljanje posameznih delov in lepljenje. Tovarna ima svoj patentiran in normiran panj, ki ga je videti na sliki. Urejen je tako, da lahko mrzlo stavbo vsak čas spremenimo v toplo ali narobe. Njegovo opravljanje je zelo enostavno in lahko. Panj ima to prednost pred našim AŽ, da se v njem stre 80 % ali pa še manj čebel, kajti čebele ostanejo pri pregledovanju na

Panj Königove tovarne: 1. zaboj, ki ga obesimo zadaj na panj; 2. ekscentrični vzvod, s katerim potegnemo sate iz panja

okvirih, ki jih dvigujemo iz glavnega okvira in ne vlečemo iz panja kot je to pri nas navada.

Sistem je namreč takšen, da izvlečemo vseh 10 okvirov, ki ležijo na glavnem okviru, istočasno iz panja. Okviri so normalne nemške mere $37 \times 22,5$ cm. Ko panj odpremo, obesimo zadaj nekakšen zaboj (Anhängekasten) ter s posebnim ekscentričnim vzvodom potegnemo celotno družino iz panja. Glavni okvir drsi pri tem po tračnicah, ki so vdlane v steni panja.

Sedaj imamo družino nad privešenim zabojem in pred sabo kot na dlani. Iz glavnega okvira lahko poljubno dvigamo sate in jih pregledujemo. V zaboju je ob vsaki strani za en sat več prostora, da lahko družino razmaknemo in zrahljamo stavbo. Postopek je isti pri topli kakor pri mrzli stavbi. Poleti imamo družino v mrzli stavbi, zazimimo jo pa v topli stavbi. Pri tem okvire zasukamo za 90° in stavba je spremenjena.

Krmimo v posebnih pitalnikih, ki jih namestimo zadaj za okencem plodišča. Posoda drži približno 1 liter in je predeljena v dva prekata, kar zabrani čebelarjem izhod na prosto. Ker ni iz pločevine, lahko v njej pokladamo tudi sladkorno raztopino, ki ji je dodan noseimak ali folbeks.

Če hočemo govoriti o pomanjkljivostih panja, bi omenil samo neko morebitno hibo, ki je v tem, da je v panju preveč pločevine. Panj ima namreč dva pločevinasta okvira, na katerih vise satniki, več kot naš AŽ, kar da mogoče 10 % več pločevine. Teh 10 % pa brez dvoma lahko spregledamo, če upoštevamo njegove dobre lastnosti, ki pridejo v prid družini kakor tudi čebelarju pri njegovih opravilih.

Prepričan sem, da bi se marsikateri naš čebelar zanimal za tak panj. Njegova nabava bi bila najbrž združena z raznimi težkočami pri uvozu, toda tudi to bi se dalo nekako urediti. Tovarna prodaja okovje tudi posebej, tako da bilo treba nabaviti samo to, vse ostalo bi pa napravili sami, seveda s privoljenjem tvrdke. Panj stane, kompleten z 20 okviri, krmilno posodo in odejo iz klopučevine za zazimljenje kakih 64 DM, kar za nemške razmere ni predrago. Za nas bi bila pa cena nekoliko večja kot za AŽ-panj, kajti pomisliti moramo na uvoz. Dodal bi še, da v ta panj lahko obesimo tudi satnike Zandrove mere, toda samo v mrzli stavbi.

Prášilnike izdeluje tovarna v isti obliki, kot jih imamo pri nas, samo da so nekoliko bolj lični in modernizirani. Izboljšani so v toliko, da imajo v pokrovu vdlane posebne krmilne posode.

Poleg vseh teh potrebščin izdeluje tovarna še avtomatične kadilnike »Vulkan«, ki jih navijemo kot uro in delujejo, ne da bi bilo treba pihati vanje. Poseben mehanizem žene ventilator, ki poganja dim skozi odprtino v pokrovu. V samem kadilniku je prostor za kadilo, ki sestoji iz posušenih dišečih zelišč ter da tako prijeten duh.

Podjetje je v tesni povezavi s čebelarso šolo, ki je izven mesta. Tam preizkušajo nove izdelke. V šoli so razni tečaji čez vse leto. Tu se sestajajo čebelarji od blizu in daleč, ki s svojimi predlogi in kritiko dajejo nekake smernice in priporočila za posamezne izdelke tovarne. Imel sem priliko govoriti z nekaterimi izmed njih tako o pašnih razmerah kakor tudi o napredku nemškega čebelarstva, o organizacijskih zadevah kakor tudi o napredku pri izboljševanju čebelarskih pripomočkov. Zanimalo me je njihovo mnenje o panju tovarne Josip König. Vsi so ga pohvalili, kar je razumljivo, kajti njegovega preprostega opravljanja res ne moremo spregledati.

S XVI. mednarodnega čebelarskega kongresa:
del jugoslovanske delegacije na družabni prireditvi v palači Pallavicini

POROČILO KMETIJSKEGA INŠTITUTA SLOVENIJE

O DELU V ČEBELARSTVU ZA LETO 1955

ING. JOŽE RIHAR

B. APITEHNIKA

Iz kompleksa vprašanj, ki se tičejo oskrbovanja čebeljih družin, smo dali prednost zazimljenju odnosno izzimljenju, t.j. oskrbi v dobi, ki je najbolj kritična za obstoj in razvoj čebelje družine.

1. Krmljenje s kvasom: V tujini uporabljajo v spomladanski dobi razne nadomestke za cvetni prah (sojeva moka, mleko — posneto ali v prahu, jajca, kvas) v raznih oblikah in z raznimi vitaminskimi dodatki. Literatura navaja, da se je najbolj obnesel kvas.

Namen našega poskusa v čebelarstvu Ponoviče je bil, da izdelamo in preizkusimo metodiko krmljenja s pekovskim in pivovarniškim kvasom. Ker so bile družine v tej dobi še v tako imenovanih Dražumeričevih panjih z dvema maticama ter iz leta 1954 ni bilo zapiskov o starosti matic in zaradi drugih okoliščin, ki bi utegnile vplivati na rezultate, eksakten poskus ni bil mogoč.

Uporabljali smo sladkorno testo, ki smo mu dodali 5 % pekovskega kvasa in ga pred mešanjem z zmletim sladkorjem prekuhali. Testo smo dajali na matično rešetko v panj, ki smo ga nato zopet odeli.

V začetku (15. IV.) in pri vsakem pregledu (28. IV. in 9. V.) smo merili množino zalege. Za ugotavljanje zaležene površine nam je dobro služil poseben satnik, ki je bil razdeljen v kvadrate (5×5 cm) s približno 100 čebeljimi celicami.

2. Letak. Izdelali smo letak št. 1 »Zazimovanje čebeljih družin« v nakladi 5000 izvodov, ki ga je založil čebelarški odbor GZZ Slovenije.

3. Vprašanje sredstva za denaturiranje sladkorja. Država daje prometnega davka oproščeni sladkor za jesensko krmljenje čebel. V jeseni leta 1955 je bil sladkor denaturiran s 3 % žaganja ali pa z 1 % zmlete paprike. Iz raznih krajev Slovenije so prihajale tožbe, da so čebele, ki so jih čebelarji pitali s papricirano sladkorno raztopino, v velikem številu odmirale. Ker so mnjenja o učinkovanju paprike na čebele različna, smo pitali primerjalno v čebelarstvu selekcijskega posestva Ponoviče.

Dve skupini po pet enako živalnih družin smo krmili v zadnji tretjini oktobra z enakimi množinami (7 kg) sladkorne raztopine. Za prvo skupino je bil sladkor denaturiran s 3 % žaganja, za drugo pa z 1 % paprike v prahu. Raztopino smo pokladali v razmerju 1 : 1,6 tako, da smo jo nalivali v mediščne sate.

Ugotovili smo, da so čebele obe raztopini enako hitro popile. Povprečno so prevzeli panji, ki smo jih krmili s papricirano raztopino, celo večjo množino raztopine kot panji, krmljeni z navadno raztopino. Eno kot drugo raztopino so čebele v satju večinoma tudi pokrile. Pri opazovanih panjih smo jeseni in pozimi ugotavljali množino mrtvic, vendar doslej ni bilo mogoče dognati, da bi paprika v sladkorju povečala umrljivost čebel.

C. ČEBELARSKA BOTANIKA IN OPRAŠEVANJE

Delo je obsegalo fenološka opazovanja, gozdno medenje in dajanje normativ za urejanje ajdovih pasišč.

1. **Fenološka opazovanja.** Opazovalci so delali zapiske o začetku razvoja listov in cvetenja ter o vrhuncu in koncu cvetenja pri 10 medovitih drevesih in grmih, 6 vrstah sadnega drevja, kakor tudi pri 5 travniških in njivskih rastlinah. Primerni obrazci so bili sestavljeni tudi v srbohrvaščini in poslani nekaterim znanim čebelarjem v Sloveniji in v drugih delih Jugoslavije.

2. **Gozdne opazovalnice** naj bi registrirale medenje, ki se pojavlja na hoji in smreki in je živalskega porekla. Čebelarji so o tem navadno prekasno obveščeni; zato so le majhen del izločene medičine izkoriščali. Opazovalnice s panjem na tehtnici naj bi ugotavljale jakost medenja. Gozdna opazovanja naj bi prinesla tudi več jasnosti v vprašanju, kaj vpliva na medenje. Pripravili smo vse potrebno za terensko opazovalno službo s sodelovanjem agrometeorološke službe. Predvidene so opazovalnice treh vrst.

Glede postavitve teh postaj in oskrbe panjev smo se sporazumeli s čebelarji in čebelarskimi odbori okrajev Gorica, Ljubljana, Novo mesto, Celje, Ptuj in Maribor, ki se predvsem zanimajo za obveščevalno službo.

V kritičnih mesecih junij—september bodo opazovalci poročali dnevno odnosno tridnevno po posebnih dopisnicah o pojavih, ki so v zvezi z medenjem. Opazovalna služba naj bi delovala podobno kot antiperonosporina služba.

V letu 1955 smo dne 20. VII. in 28. VII. preko radia in dnevnega časopisa čebelarje obvestili o medenju hoje v raznih krajih Slovenije.

5. **Urejanje ajdovih pasišč.** Izdelali smo navodila in normative za urejanje ajdovih pasišč ter jih poslali na teren.

4. **Opraševanje kmetijskih rastlin.** Študij opraševalnih odnosov naj bi se razvijal takole:

a) iskanje najprimernejših tehničnih ukrepov, da bi se olajšalo opraševanje po čebelah;

b) ugotavljanje čebeljih plemen, ki se odlikujejo po prikladnosti za opraševanje in selekcioniranje takih čebeljih ekotipov.

V mednarodnem merilu proučuje vprašanje oprašitve skupina za semenogojstvo, sadjarstvo in čebelarstvo pri Mednarodni komisiji za čebeljo botaniko, katere član je referent.

Namen opazovanj v letu 1955 je bil, da bi naše proizvajalce deteljnih semen opozorili na nov odnosno premalo upoštevan agrotehnični prijem in jim pokazali, v koliko navzočnost čebel in posebni apitehnični ukrepi vplivajo na povečanje pridelka semena. Na ta način dosega v nekaterih tujih deželah 60—200 % večje pridelke deteljnih semen.

Pri tem nas je vodil račun, da odkupi Semenarna letno okrog 60 ton semena črne detelje in da znaša povprečni pridelek 150—200 kg na ha.

Vzemimo, da bi se s smotrno uporabo čebel povečal pridelek na kontrahirani površini 150 ha za 100 kg na ha. Pri ceni din 450 za 1 kg semena, bi to povečanje pridelka predstavljalo vrednost 6.650.000 din. Dejansko se po oceni prideluje v Sloveniji črna detelja na površini ca 2000 ha. Zato bi načrtna uporaba čebel za opraševanje detelj omogočila znatno večji dvig vrednosti (za ca. 90.000.000 din).

Okrajem Ptuj, Murska Sobota, Koper in nekaterim posestvom, ki so kontrahirala semena (Črnci, Radgona, Lendava), smo poslali navodila za opazovanje in obrazec za opazovanje najdenih pridelkov. Odziv je bil slab.

Podatki, ki smo jih zbrali pri raznih pridelovalcih (5 v okraju Koper, 1 v okraju Murska Sobota, 1 v okraju Maribor), kažejo, da je pridelek detelje variiral od 73 do 290 kg in pridelek lucerne od 220 do 656 kg na 1 ha.

Podatkov je premalo, da bi mogli napraviti kakršnekoli zaključke o vplivu čebel na pridelek deteljnega semena. V vseh gornjih primerih so se ostali agrotehnični ukrepi (obdelava, gnojenje, setev) medsebojno razlikovali. Namen opazovanj — obrniti pozornost semenogojcev na ta ukrep — smo v nekaterih primerih dosegli. Pogoj za nadaljnje poskuse z ožjo nalogo je, da jih izvajamo ob enakih ostalih pogojih.

D. BOLEZNI IN ZASTRUPITVE ČEBEL

1. **Zastrupitve čebel** so zaradi večje porabe strupenih škropiv vedno bolj pogoste. V prometu je čedalje več čebelam smrtno nevarnih pripravkov, ki vsebujejo arzen ali nikotin. Danes že na splošno uporabljajo DDT, heksa spojine, parathionske preparate in dinitroortokrezolna sredstva za zatiranje plevela. Tuji viri opozarjajo zlasti na strupenost sistemskih sredstev, za katere so nečebelarji dolgo trdili, da čebelam ne škodujejo.

Sekretariat za gospodarstvo LRS je s štev. XIV-1955 od 23. IV. 1955 opozoril okraje na »Odredbo o zaščiti čebel pri škropljenju rastlin in sadnega drevja« (Ur. list LRS, štev. 16/1954), jim dal obrazce za podrobnejše poročanje o škodi in jim naročil, da pošiljajo čebele v preiskavo Kmetijskem inštitutu.

Študirali smo metodiko ugotavljanja zastrupitve z biološkim testom (*Gryllus domesticus*) po Louvauxu in metodi, ki jo uporabljajo v Liebefeldu (A. Maurizio). Zaradi tega smo se povezali z oddelkom za zaščito rastlin in entomologijo pri inštitutu.

2. **Laboratorijske preiskave.** Delo je bilo otežkočeno, ker manjka ustrezen inventar in do 26. XII. 1955 ni bilo laboranta. Zaradi poizvedb iz kakšnega vzroka so čebelarjem čebelje družine odmrle, je 14 posameznikov ali kmetijskih zadrug poslalo v preiskavo 521 čebel. V vseh primerih smo poslane čebele pregledali na nose mavost in pršičavost. Pršice (*Acarapis Woodi* R.) nismo doslej ugotovili v nobenem primeru. Naš primerjalni poskus, ki smo ga napravili na čebeljih družinah, tudi ni potrdil suma čebelarjev, da so čebele odmirale zaradi dodajanja papricirane sladkorne raztopine. Vzrok odmiranja so bile posledice zunanjih faktorjev (pomanjkanje jesenske paše, malo zazimljenih mladic, prepozno jesensko pitanje, gozdni

med v zimskem gnezdu, prehladitev zalege), katerim se je v nekaterih primerih kot zadnji člen pridružila še nose mavost.

3. Akaroza. Po izkušnjah, ki smo jih pridobili v Švici, smo dali čebelarскому odboru OZZ Dravograd v začetku maja ustmena in pismena navodila, kako naj zdravijo pršičavost čebel s folbeksovimi lističi, čeprav so prispeli nekoliko kasno.

Konec maja se je obrnila na Kmetijski inštitut Slovenije OZZ Radovljica s prošnjo, da bi navezali stike z ing. Jordanom, vodjem Zveznega čebelarского poskusnega in učnega zavoda na Dunaju zaradi zdravljenja pršičavih čebel s preparatom Mito A 2, ki je sestavljen na osnovi gorčičnega olja. Isti preparat, ki je razširjen v Zahodni Nemčiji pod imenom Apimilbin, se je izkazal, da je učinkovit, cenen in da je mogoče z njim laže manipulirati kot s folbeksom. Ko je čebelarский odbor OZZ Kranj insistiral na tem, da se poleg folbeka uvede preparat na osnovi gorčičnega olja, smo v posebnem referatu na sedmih straneh podrobneje obravnavali: stanje in važnost pršičavosti, naravo bolezni, problematiko zdravljenja, stanje zdravljenja pri nas, kalkulacijo stroškov za folbeks, Mito A 2 in doma izdelani gorčični preparat ter dali ustrezne predloge.

Referat, v katerem smo poudarili, da imamo osnovne surovine za izdelavo preparata v državi, smo poslali vsem pristojnim mestom. Komisija za zatiranje čebeljih bolezni, ki deluje pri čebelarскому odboru GZZ Slovenije in so v njej zastopani predstavniki čebelarских organizacij, Veterinarske inšpekcije pri Državnem sekretariatu za gospodarstvo in Veterinarskega znanstvenega zavoda, je predlog odobrila in sklenila, naj Kmetijski inštitut nadaljuje z delom za sestavo domačega preparata, da naj v ta namen ukrenemo vse potrebno, določeno področje na Gorenjskem pa naj že v letu 1956 zdravimo z uvoženim gorčičnim preparatom.

Po podatkih iz literature (R. Jordan — Dunaj, M. Hirschfeld — Erlangen, G. Giovani — Bologna) smo v poskusne namene s sodelovanjem agrokemikov Kmetijskega inštituta sestavili preparat iz metilnega alkohola in gorčičnega olja. Uporabili smo pri tem tri vrste met.alkohola, in sicer dve vrsti iz domače proizvodnje (DDT tehnični in kemično čisti) ter uvoženi metanol »pro analysis«. Kot gorčično sestavino smo imeli v vseh primerih »Aethero-leum Sinapis«, ki smo ga nabavili pri Srboleku. Steklениčke (skupno 40) smo polnili z 40 ccm tekočine.

Proučevali smo metodiko laboratorijskih poskusov.

E. RAZNO IN IZVENINSTITUTSKO DELO

1. Razno: a) Da bi čebelarji vzrejali matice v čimbolj naravnih pogojih, smo dali v izdelavo prototip trisatnega in dvosatnega plemenilnika. Pri tem smo upoštevali prednosti, ki jih ima stari gorenjski trisatni prašilnik, kot sta ga izdelala Strgar in Sušnik ter plemenilnik po vzorcu R. Jordana.

b) Sortiment medovitega drevja in grmičevja smo s pomočjo »Mestne vrtnarije« zasadili v bližini inštituta v novo nasajenem parku pred »To-varno hranil« vzhodno od viadukta pri tovarni »Zmaj«. Ta nasad naj služi

fenološkim opazovanjem, ki jih bo opravljal inštitut, dobrodošel pa bo tudi pri demonstracijah v poučne namene.

c) Izdelali smo s sodelovanjem ing. Adamičeve dve biološki zbirki o čebelah in njihovih škodljivcih ter številne preparate iz anatomije čebel.

č) Nabavili smo dvosatni plemenilnih po Bukovškovem vzorcu, trisatni gorenjski plemenilnik, normalni hramček z dvema enostavnima plemenilkoma po Zandru in kolekcijo 44 slovenskih vzorcev medu.

d) Izpopolnili smo čebelarstvo strokovno knjižnico z ca. 50 domačimi in tujimi knjigami, večje število knjig in nekaj strokovnih revij pa smo naročili.

2. Izveninštitutsko delo: a) Na Fakulteti za agronomijo, gozdarstvo in veterinarstvo v Ljubljani so bila redna predavanja iz prostega predmeta »Čebelarstvo« po 2 uri tedensko.

b) Na dvoletni čebelarski šoli je strokovnjak inštituta poučeval predmet: anatomija in fiziologija čebel.

c) Kot strokovni svetovalec je delal pri odboru za čebelarstvo pri Glavni zadrugi zvezi Slovenije ter v raznih njegovih pododborih in komisijah ter nekatere med njimi tudi vodil. Kot važnejše iz tega delovanja navajamo:

Izdelan je bil »Pravilnik za ocenjevanje pri čebelarskih razstavah«, po katerem smo prvič ocenili razne čebelarske predmete (med, vosek, satnice in druge potrebščine) čebelarskemu oddelku republiške živinorejske razstave v Ljubljani. Referent je bil vodja komisije. Kmetijski inštitut je tudi razstavil nekaj predmetov.

Ob osem dnevnem zadržanju na čebelarskem oddelku poskusnih kmetijskih zavodov Liebefeld v Švici je referent proučil švicarski način raziskovalnega dela v laboratoriju in njihovo terensko službo, izkušnje pri zatiranju pršičavosti in aplikaciji folbeksovih lističev.

Izdelal je predlog uredbe o zaščiti in urejanju čebelje paše.

Sodeloval je pri 5 tridnevnih tečajih (v Ljubljani, Ptuju, Ponovičah) za strokovno izpopolnjevanje čebelarjev, za čebelarske bolezenske izvedence in za predavatelje na kmetijskih šolah, poleg tega je imel 6 predavanj odnosno enodnevnih tečajev pri posameznih Okrajnih čebelarskih odborih, KZ in društvih.

Pri izdelavi filma »Čebelarjevo leto« je sodeloval referent kot strokovni svetovalec.

V okviru Radia Ljubljana je obravnaval čebelarstvo 11-krat v oddaji »Kmetijski nasveti« in 2-krat v oddaji »Kmetijska univerza«.

V kmetijskih glasilih in dnevnem časopisu je objavil 23 strokovnih člankov iz področja čebelarstva.

Pri Kmetijskem inštitutu Slovenije deluje ing. Jože Rihar od januarja 1955 dalje. V decembru 1955 mu je bil dodeljen absolvent dvoletne čebelarske šole Milan Meglič kot laborant.

(Koniec)

VTISI S XVI. MEDNARODNEGA ČEBELARSKEGA KONGRESA

VLADO ROJEC

Dunaj je bil za slovenske čebelarje vedno privlačno mesto že zaradi tega, ker je tamkaj živel, delal in umrl naš največji čebelarski strokovnjak Anton Janša. V Augartnu, kjer je bila njegova čebelarska šola, so mu avstrijski čebelarji odkrili spominsko ploščo, ki bo oznanjala poznim rodovom, kaj zmore preprost, a bister kmečki sin slovenskega naroda. Zato je

Janševa spominska plošča v Augartnu

razumljivo, da je bilo za XVI. mednarodni čebelarski kongres med našimi čebelarji, ko so zvedeli, da bo na Dunaju, precej zanimanja. Bili smo v dogovoru s Putnikom, da bi organiziral v času kongresa petdnevni avtobusni izlet v avstrijsko prestolnico, toda ukinitve skupnega vizuma za prehod čez mejo, razne ovire, ki so nastale zaradi nabave deviz, in še nekatere druge okoliščine so preprečile našo namero. Kljub temu se je udeležilo kongresa 16 Slovencev in kakih 50 ljudi iz drugih republik. Tako je bila Jugoslavija na tej mednarodni čebelarski prireditvi kar dostojno zastopana. Kot oficialna zastopnika Zveze čebelarskih društev za Slovenijo sva odšla na Dunaj dr. Kocjan in jaz. Dr. Kocjan se je peljal z vlakom, mene pa je povabil v svoj avto Adam Kehrlle, ki se je tik pred tem mudil skoraj 10 dni v Jugoslaviji. Zadaž za njegovim šoferskim sedežem med kovčki in drugo prtljago sem našel skromno, a vendar udobno mesto.

Iz Ljubljane smo se odpeljali v nedeljo 12. avgusta ob 7. uri zjutraj. Po gladki gorenjski cesti smo dokaj hitro dosegli Tržič, kmalu za Tržičem pa smo se vzpeli v strmine Ljubeljskega prelaza. Po pregledu prtljage in listin na carinarnici je uslužbenec odprl cestno pregrado, ki loči naše ozemlje od avstrijskega, in nas spustil preko meje. Ko smo tudi na avstrijski carinarnici zadostili obmejnim predpisom, smo se na nasprotni strani prelaza spustili v dolino. Zanimiva gorska pokrajina je nehote privlačevala moj pogled, toda ostri ovinki in nevarne strmine, ki jih je moral premagovati šofer, so me ves čas motile v opazovanju. Kehrle je izvrstno obvladoval svoj avtomobil in še preden sem se dobro zavedel, smo bili že na ravnini. Nato je šlo z veliko brzino dalje. Za nami so ostajale posamezne hiše in naselja, mimo nas pa je drvelo, čim dlje smo vozili, čedalje več avtomobilov. Kmalu za Mürzzuschlagom smo v neki krčmi kosili.

»Pred nami je Semering,« mi je dejal Kehrle, ko smo zavzeli spet mesta v avtu. »Še tega premagamo, potem pa nimamo več daleč do Dunaja.«

Veselil sem se te vožnje, saj so mi semerinške zanimivosti ostale v živem spominu še iz dijaških let, ko nam je o njih pripovedoval profesor zemljepisja, in sem jih vedno želel videti. Toda želja se mi ni izpolnila. Enakomerno brnenje motorja me je polagoma uspavalo in zbudil sem se šele, ko je bil Semering že zdavnaj za mano.

Okrog 4. ure popoldne smo privozili v Baden, kjer je imel Kehrle najeto sobo. Odšel je v hotel, da se preobleče, jaz pa sem ga počakal kar v avtomobilu. Kmalu se je vrnil in odpeljali smo se dalje. Ves promet na cesti ter razne tovarne ob njej so naznanjale bližino velikega mesta. Hiše so se na obeh straneh čedalje bolj zgoščevale. Napisna deska na desni strani nas je opozorila, da smo tik pred ciljem. »Dobrodošli na Dunaju! Vozite zaradi lastne varnosti previdno!« nas je vljudno opominjal napis. Kehrle je ustavil avto, da se pogovori s prometnikom o najkrajši poti do mestne posvetovalnice, kjer je bila kongresna pisarna.

Potem smo vozili v dolgi vrsti avtomobilov, toda skoraj z nezmanjšano brzino. Le ob križiščih se je cela vrsta pred nami in za nami včasih ustavila, da prečka našo cesto druga vrsta, ki je dotlej čakala. Naposled smo zapeljali na široko ploščad za dvornim gledališčem, kjer je parkiralo nešteto avtomobilov. Izstopili smo in peš odšli proti mestni hiši, mogočni stavbi v mlajšem gotskem slogu, ki se je na nasprotni strani glavne ceste v ozadju prostranega parka s strmo streho in visokim stolpom ostro odražala od modrega neba. Japonske sofore v parku so bile v polnem cvetju. Z obeh strani širokega prehoda so mračno strmeli na nas kamniti kipi znamenitih osebnosti iz dunajske mestne zgodovine. Med njimi so bile razpostavljene udobne klopi, ki so s svojo zeleno barvo prijazno vabile mimoidoče k počitku. Ko smo prišli do glavnega vhoda, smo vrh visokega stopnišča opazili širok napis: Österreich — ein Bienenland:

AVSTRIJA — DEZELA ČEBEL

Čebelarstvo je v Avstriji zelo razvito in Avstrijci so upravičeno ponosni na svojo čebelarstvo tradicijo. Dunajska čebelarška šola, katere temelje so utrdili znameniti čebelarski učitelji, kot n. pr. Alfonsus, Weippl in Muck, je vedno uživala svetoven sloves. Vsako leto so obiskovali to šolo tudi čebe-

larji iz drugih dežel. Po zadnji vojni so jo premestili v Grinzing ter jo opremili z vsem potrebnim laboratorijskim orodjem, čebelnjaki in drugimi napravami. Vodi jo sedaj ing. Jordan, v pomoč pa mu je dodeljenih več znanstvenih sodelavcev in praktikov. Financira jo deloma država, deloma pa Avstrijska zveza čebelarjev.

Avstrija je razdeljena na 9 zveznih pokrajin, v vsaki od teh pa deluje avtonomna čebelarska organizacija, ki je včlanjena v vrhovno Zvezo. Zveza rešuje samo širša čebelarska vprašanja in izdaja skupno glasilo »Bienen-

Pogled z dvora. Poslopje s stolpom je mestna posvetovalnica

vater«. Posamezne pokrajine izdajajo poleg tega še svoje čebelarske liste, tako n. pr. Tirolska s Vorarlberško »Alpenländische Bienenzeitung«, Koroška »Kärntner Biene«, Zgornja Avstrijska »Der oberösterreichische Imker«, Dolnja Avstrijska »Der österreichische Imker« in Štajerska »Steirischer Imkerbote«. Organiziranih čebelarjev je kakih 40.000, neorganiziranih pa kvečjemu 10 %. V organizacijo niso vključeni čebelarji z 2 do 5 panji. Povprečno ima vsak član 20 panjev, je pa med njimi tudi nekaj takih, ki vzdržujejo do 400 čebeljih družin. Čebelarijo skoraj izključno v panjih s premičnim satjem. Sistemi panjev so zelo različni, prav tako pa tudi velikost satnikov, vendar streme v zadnjem času k enotni meri $21,5 \times 40$ cm. Precej razširjeni sta še Kuntscheva mera $22,5 \times 31$ cm in normalna mera 20×35 cm. Povprečni letni donos je 10 kg na panj, toda poslednje tri letine

niso bile nič manj porazne kakor pri nas. Pravega pridelka skoraj ni bilo in jeseni so morali na debelo pitati, če so hoteli rešiti družine.

V Avstriji prevladuje naša kranjska čebela, samo v severozahodnih obmejnih krajih goje tudi nemško temno čebelo. Z vzrejo se ukvarjajo posamezniki. Znani vzrejevalci kranjskih matic so Peschetz, Troisseg in že umrli Sklenar. Sklenarjevo plemenilno postajo vzdržuje sedaj njegova hči in ima s »Plemenom 47«, ki ga je spravil na višino njen oče, še vedno velike uspehe. V splošnem čebelarju na med, edino v koroškem delu Avstrije kupčujejo deloma z roji.

Mogočen napredek avstrijskega čebelarstva je pokazala tudi razstava, ki jo je priredila Avstrijska zveza čebelarjev pod omenjenim geslom ob priliki XVI. mednarodnega čebelarskega kongresa.

ČEBELARSKA RAZSTAVA

je zavzemala vse spodnje prostore mestne hiše. Skozi njo je vodila pot do kongresne pisarne, pa tudi do dvorane, v kateri so bila glavna predavanja in važnejše kongresne prireditve. Že takoj ob prihodu na Dunaj smo si jo površno ogledali.

Srednjo, tako imenovano ljudsko dvorano (Volkshalle) so napolnili z razstavnimi predmeti avstrijski čebelarji. Razstavili so panje, plemenilnike raznih oblik in velikosti, točila, stiskalnice za satnice in vosek, drobno čebelarsko orodje itd. Po stenah so viseli diagrami, statistične tabele in fotografije, vse pa je bilo pojasnjeno s posebnimi napisi. Seveda niso manjkale žive čebele v opazovalnih panjih, običajni kolači voska in v efektne piramide sestavljeni kozarci z medom. Na sredi je stala iz lepenke napravljena stena v obliki sata, v njenih celicah pa so bile panjske končnice in drugi zgodovinski predmeti. Primerna električna razsvetljava, cvetje in zelenje je okusni ureditvi pripomoglo še do večjega učinka.

V desni, mnogo manjši dvorani je bil jugoslovanski oddelek poleg švicarskega in italijanskega. V jugoslovanskem oddelku so vzbujale pozornost manj znane južne vrste medu, Strgarjeva odlikovanja in panjske končnice. Italijani pa so se ponašali z najlepšimi fotografijami iz čebeljega življenja.

Na levi strani so bile razstavljene čebelarske knjige v različnih jezikih, mikroskopi, aparati za znanstvena raziskavanja, laboratorijsko orodje itd.

Ura se je pomikala že proti šesti, ko smo zapustili razstavo, odšli po stopnicah in se zglasili

V SPREJEMNEM URADU

Tu smo dobili značke, bloke z vstopnicami za predvidene prireditve, spored kongresa, knjigo z izvlečki vseh prijavljenih predavanj, načrt mesta Dunaja in razne drobnarije reklamnega značaja. Tu so ti dodelili stanovanje, če si ga nisi že sam preskrbel, lahko pa si zamenjal tudi svoj denar za avstrijske šilinge, če si ga kaj prinesel čez mejo. Ljudje so prihajali in odhajali, se pozdravljali med sabo in zadrževali v živahnih pogovorih. Kehrle se je kretal med njimi kot star znanec. Po njem sem se že tedaj seznanil z nekaterimi čebelarskimi osebnostmi.

Nekaj pred sedmo uro smo odšli v družbi dr. Morgenthalerja, Gublerja in Jachimovitza v palačo Pallavicini, kjer je bil

SPREJEM UDELEZENECV KONGRESA IN POZDRAVNI NAGOVOR

Prostorne dvorane so mrgolele ljudi. Večinoma so stali, le nekateri so posedli po oblazinjenih stoli in zofah, ki so bile razpostavljene ob stenah in v kotih. Stvarjale so se skupine, se razhajale in znova nastajale na kakem drugem koncu. Okrog njih so se motali strežaji s pijačo, pecivom in nadevanimi kruhki. Pobliskavali so fleši fotografov in ožarjali zadovoljne obraze. Jugoslovanska delegacija, kolikor je je bilo tedaj že na Dunaju, je kmalu našla svoj kotic ob oknu zadnje sobe, kamor smo se vedno znova vračali, če se je kdo ločil od družbe in izgubil v splošnem vrvežu. Tu smo se že

Jugoslovanski oddelek na mednarodni čebelarski razstavi

tisti večer seznanili tudi z ruskima delegatoma Poltjevem in Hruščovom. Po sobah je šumelo kakor v panjih, besede v vseh mogočih jezikih pa so se zlivale v en sam akord veselega svidenja. Do kdaj je trajal ta živ-žav, ne vem. Ker mi je bilo nakazano stanovanje dokaj daleč izven sredine mesta, sem moral predčasno oditi.

Drugi dan smo se ob 9.30 uri dopoldne sestali v slavnostni dvorani (Festsaal) mestne posvetovalnice, kjer je bila

OTVORITEV KONGRESA

V dvorani, ki je bila zastrta z zavesami, so goreli vsi lestenci. Oder v pročelju je bil okrašen z zelenjem in avstrijskimi zastavami, okrog in okrog po stenah pa so visele zastave ostalih narodnosti. Pred odrom je bil govorniški pult z mikrofonom, v treh smereh od odra pa so se vrstili stoli, opremljeni s slušalkami in aparati za izbiro jezika, v katerem si hotel poslušati govornika. Izbiral si lahko med nemščino, angleščino in fran-

coščino. Šest diplomiranih tolmačev je stavek za stavkom sproti prevajalo v druga dva kongresna jezika, ki ju ni uporabljal govornik. Stolov je bilo okrog 1000, zasedenih pa kakih 800.

Najprej je pozdravil zborovalce predsednik Avstrijske zveze čebelarjev, dvorni svetnik E. Planckh. Sledila sta pozdravna nagovora dunajskega župana Jonasa in zastopnika ministrstva za kmetijstvo in gozdno gospodarstvo J. Krausa. Nato pa je prejšnji predsednik mednarodnega čebelarskega kongresa Schwartz-Hansen predal častni trak s kolajno novemu predsedniku E. Planckhu. Po prisrčnih besedah, ki jih je naslovil na čebelarje vsega sveta generalni sekretar mednarodnega čebelarskega združenja Apimondije, dr. Morgenthaler, je bilo prvo predavanje. Govoril je J. Scharl o avstrijskem čebelarstvu. Posegel je daleč nazaj v zgodovino, omenil med drugimi avstrijskimi čebelarskimi strokovnjaki »genialnega Staroavstrijca« Antona Janšo in opisal novejšo čebelarske razmere v Avstriji. Poudaril je, da skrbe sedaj za pouk v čebelarstvu in za izobrazbo čebelarjev poleg Zveznega učnega in poizkusnega zavoda v Grinzingu, ki mu je priključena Raziskovalna postaja v Lunzu a. See, še docenturi za čebelarstvo na agromski in veterinarski visoki šoli na Dunaju, kakor tudi 10 društvenih čebelarskih šol z učnimi čebelnjaki, 119 potovalnih učiteljev in 128 dobro opremljenih opazovalnic.

PREDAVANJA

so bila nato razen v torek popoldne, ko smo si ogledali mestne zanimivosti, in v četrtek, ko je bil celodnevni izlet v wachausko pokrajino, vsak dan, in sicer dopoldne od pol 8. do 13. ure in popoldne od 14. do 18. Dopoldanska predavanja so bila v slavnostni mestni dvorani, popoldanska, ki so bila razdeljena v praktična in teoretična, pa na univerzi. Pri popoldanskih predavanjih si se moral odločiti ali za praktično ali teoretično temo, ker so potekala vzporedno v dveh skupinah. Vseh predavanj je bilo 64. Od glavnih dopoldanskih predavateljev naj navedem samo nekaj znanih imen!

Adam Kehrle je govoril o gospodarski vrednosti čebeljih pasem po izkušnjah v Buckfastu, O. Mackensen o umetni osemenitvi matic, K. Frisch o nebesnem kompasu kot osnovi za medsebojno sporazumevanje čebel, N. M. Gluškov o čebelarskih problemih v SSSR in vprašanjih opravitve rastlin, R. Jordan o biološki kontroli pršičavosti, L. Bailey o zdravljenju nose mavosti, A. Borchert o gnilobi in E. Wohlgemuth o izrabi zgodnje paše.

Jugoslovanski predavatelji so obravnavali naslednja vprašanja: V. Filipović-Moskovljević: O funkciji in reaktiviranju goltnih žlez pri čebelah, I. Tomašec: Raziskavanja o učinku antibiotikov na čebele, L. Kocjan: Pomen mednarodne borbe proti pršičavosti, St. Matuka: Nekaj opazovanj o hudem obolenju čebel za amebozo in jaz: Prevoznikiški problemi. B. Vlatković iz Beograda je predaval že v predkongresnih dneh na sestanku genetikov o morfoloških raziskavanjih pešterske čebele.

V tem kratkem poročilu ne morem navesti niti glavnih misli iz navedenih, kaj šele iz ostalih predavanj, saj obsegajo šapirografirani izvlečki skoraj 100 tipkanih strani. Slovenski čebelar bo prihodnje leto prinesel izvlečke iz nekaterih splošno zanimivih predavanj, najpomembnejše razprave pa bo po možnosti objavil v celoti.

Nekako dopolnilo k predavanjem je bilo

PREDVAJANJE OZKOTRACNIH FILMOV

Najzanimivejši je bil pač Frischev film o plesih, s katerimi naznanjajo čebele v panjih pašo. Na projekcijskem platnu si natančno lahko zasledoval gibanje čebel pri kroženju in osmičenju. S tem filmom je dr. Frisch prepričal še tiste zadnje neverne Tomaže, ki so dvomili o neoporečnosti njegovih raziskavanj na področju čebelje govorice, da ni noben fantast, čeprav je resnica dovolj fantastična. Drugi filmi so prikazovali razne načine embalaže medu, uporabo voska v zobozdravniški praksi, razkuževanje satov iz nosečnega panja itd. Vseh filmov niti videl nisem, ker sem moral pred zaključkom oditi na

SESTANEK UREDNIKOV ČEBELARSKIH LISTOV

Sestanek je vodila urednica angleške revije Bee World dr. Eva Craineva. Udeležba je bila majhna. Zastopanih je bilo samo 37 listov, čeprav jih izhaja na vsem svetu nekaj nad 100. Iz zanimivih razgovorov, ki smo jih imeli, pa je razvidno, da so taki sestanki koristni in potrebni.

Vmes je bilo še nekaj drugih prireditev, deloma zabavnega značaja. Posebej naj popišem

CELODNEVNI IZLET V WACHAU

V četrtek, 16. avgusta smo se zbrali ob pol 8. uri zjutraj pred mestno hišo, kjer nas je čakalo 10 velikih in udobnih avtobusov. Zasedli smo jih po narodnostih in se kmalu potem odpeljali. Ko smo se ločili od zadnjih dunajskih hiš, se je razprostrla pred nami valovita pokrajina, vsa preprežena s polji in travniki. Lepa, široka cesta, ki je bila mestoma v popravilu, nas je vodila skozi ljubke vasice in večje kraje. Po dvourni vožnji smo zagledali pred sabo na skalnatem griču ob enem izmed stranskih rokavov Donave starodavni samostan Melk. Na samostanskem dvorišču so nas sprejeli opat, deželni glavar in nekaj wachauskih deklet v narodnih nošah. Nato smo si ogledali razne znamenitosti samostana, zlasti knjižnico, ki hrani dragocene in za avstrijsko zgodovino pomembne knjige. Po ogledu smo odšli peš k Donavi, kjer nas je čakal dokaj velik parnik na pogon z lopatastimi kolesi. Vožnja po Donavi je bila nadvse zanimiva, saj se je slika obrežja ves čas spreminjala. Zdaj smo vozili skozi skalne zaseke, pokrite s smrekovimi gozdovi ali nizkim hrastjem, zdaj mimo položnih gričev, obraščenih z vinsko trto. Ko smo se približali Dürnsteinu, romantičnemu naselju na sklanatem bregu, so pretresli ozračje streli iz možnarjev. Na obali je stala množica ljudi, med njimi fantje in dekleta v narodnih nošah ter vaška godba. Seveda smo morali pristati. Nekateri izletniki so planili po zveznem mostiču na obalo, obkolili pestro skupino in naperili proti njej leče svojih fotografskih aparatov. Zaigrala je godba in iz mladih grl je zadonela preprosta wachaуска pesem. Vsa množica nas je potem spremila na vrt prijazne gostilne, znane vsem Dunajčanom po izborni postrežbi. Tu smo posedli okrog miz, da se podpremo z jedačo in pijačo. Po pozdravu župana in predsednika vinogradniške zadruga smo si v skupinah ogledali zadružne vinograde in kleti, ki se vlečejo v obliki obokanih rovov daleč pod zemljo. Ko smo prilezli iz vlažnega podzemlja, pa so nas že čakala dekleta s čašami, ki so jih do roba napolnile s pristinim domačim vinom.

Čas je urno potekal. Kmalu je na ladji v pristanišču zatulila sirena in nas pozvala na krov. Odpluli smo naprej po Donavi, toda v Kremsu smo se znova ustavili. Proti večeru so nas tu naložili avtobusi in nas odpeljali nazaj na Dunaj.

Podoben izlet z avtobusi smo napravili tudi v torek popoldne. Najprej smo si ogledali mesto in grad Schönbrunn, nato pa smo obiskali še Grinzing, kjer je bila večerna zabava. Posamezne skupine so si ogledale še Zvezni učni in poizkusni zavod v Grinzingu, biološko raziskovalno postajo v Lunzu a. See, Janševo čebelarso šolo v Augartnu, Sklenarjevo plemenilno postajo v Mistelbachu itd.

V soboto dopoldne smo bili prosti, kar je večina izrabila za ogledovanje po trgovinah, popoldne ob 14. uri pa smo se spet zbrali v slavnostni dvorani mestne hiše, kjer je bil

OBCNI ZBOR APIMONDIJE

Glavni sekretar dr. Morgenthaler je v obširnem referatu prikazal dotedanje delo mednarodnega čebelarskega združenja, prebral zapisnik zadnjega zborovanja v Kopenhagnu in dal v razpravo nekatere predloge, ki so jih poslale združenju včlanjene organizacije ali posamezniki.

Predlog, da bi bili med kongresi štiriletni ali vsaj triletni presledki, je skupščina odklonila. Sestajali se bomo kakor doslej vsako drugo leto. Sedemnajsti kongres bo leta 1958 v Rimu.

Predlog češkoslovaškega delegata dr. Svobode, da bi skupščina priznala kot četrti uradni kongresni jezik ruščino, je bil odložen do naslednjega kongresa.

Na predlog dr. Rousseaua je bil ustanovljen poseben komite za zatiranje čebeljih kužnih bolezni v mednarodnem merilu.

Ker se je dr. Morgenthaler zahvalil za svoje dosedanje mesto, je bil izvoljen za novega generalnega sekretarja združenja dr. Zappi-Recordati.

Po še nekaterih drugih formalnostih je bilo zborovanje Apimondije končano. Marsikdo se je že z večernim vlakom odpeljal z Dunaja, velika večina pa se je udeležila še poslovilne prireditve, ki je bila ob 20. uri v veliki dvorani Liesinške mestne kleti.

Ne bili bi na Dunaju, če bi nam pri večerji ne postregli z dunajskim zrezkom. Že med večerjo je bilo nekaj govorov. V toplih besedah se je od udeležencev kongresa poslovil predsednik Planckh, za njim pa so govorili še zastopniki nekaterih drugih narodnosti. Vsi so poudarjali, da jim bodo ostali dnevi, ki so jih preživeli med kongresom na Dunaju, v najprijetnejšem spominu. Vladalo je pristrčno razpoloženje, a kljub temu se je začela dvorana že proti deseti uri naglo prazniti.

Jaz sem ostal na Dunaju še v nedeljo. Dopoldne sem si ogledal zbirke v umetnostnem in naravoslovnem muzeju, popoldne pa me je zaneslo v živalski vrt. Šele drugi dan opoldne, to je 20. avgusta, sem se z brzcem odpeljal z južnega kolodvora proti meji. Stisnil sem se v kot ob vratih kupeja ter premleval dogodke, ki so se v kratki dobi enega samega tedna z domala filmsko naglico zvrstili mimo mene. Sam zase sem predel svoje misli. Bil sem ponosen na mogočno čebelarsko bratovščino, ki so jo spletle skupaj z nevidnimi nitmi naše ljubljene čebele.

ČEBELARJEVA ZIMSKA OPRAVILA

F. R.

Ako si najkasneje do srede oktobra dopolnil zimske zaloge, so čebele sladkorno raztopino še nemoteno predelale, jo porazdelile po celicah okoli zimskega gnezda in deloma pokrile z voščenimi pokrovc. Same pa so se ob naraščajočem mrazu stisnile v gručo, ki jo zapuste le še ob toplejših dnevih okoli poldneva, da se pred dolgotrajnim zimskim počitkom še malo sprelete. Mogoče je kaka neumorna čebelica le še našla kje kako cvetko in prinesla domov v obeh koških nekoliko obnožine, tega čebeljega kruhka, ki bo spomladi za razvoj zalege tako potreben in ga ni nikoli dovolj.

Čebele so se torej stisnile v gručo, ki se tem bolj zožuje, čim hladneje je zunaj. Kmalu ne zapuste več panja, ker se zavedajo, da je izlet v naravo poguben in da od tam ni več vrnitve domov. Ko pade zunanja temperatura pod ničlo, položi slamnice na rešetke, pa tudi za okenca, da onemogoči vsak prepih v panju. Nekateri vlagajo namesto slamnic natančno prirezane plošče iz mehke lesovine, ki odlično zadržujejo toploto v panju, so pa precej drage in je treba z njimi kaj pazljivo ravnati, ker se rade trgajo in lomijo. Ponekod uporabljajo tudi blazine, natlačene s suhim mahom, toda ta se le prerad navzame vlage, ki čebelam v panju nikakor ni v korist. Iz istega vzroka tudi otava ni primerna za zadelavanje panjev.

Zimska čebelja gruča zaseda pri šlabih družinah 3—4 sate, pri močnih pa 5—6. Naj bo zunaj še tak mraz, sredi zimske gruče je 13° do 27° C toplote. Toploto vzdržujejo čebele z gibanjem in vživanjem hrane. Razprostrte so v ulicah med sati, sredi njih pa je matica. Ob zelo hudem mrazu se zarijejo tudi v prazne celice. Čebele z roba gruče se počasi zrinejo v notranjost gruče, njih prostor pa zavzamejo druge. Gruča se tako skozi vso zimo premika in neopazno giblje.

Sedaj ne potrebujejo čebele prav nič drugega kot dovolj toplote, čist zrak in popoln mir. Za toploto si že poskrbel, saj si čebele dobro zadelal in panje toplo odel, pa tudi čebele same so zamašile z zadelavino prav vse reže. Čist zrak prihaja v panj skozi žrelo, ki naj bo odprto, toda zavarovano s kovinsko zaporico, da ne morejo v panj rovke ali miši. Poskrbeti moraš torej edino še za mir. Ako si čebele dobro zazimil in je zima normalna, potem ni nezdod. Dolga zima pa pripravi marsikako presenečenje. Če pogine matica, postanejo čebele nemirne; razlezejo se po panju, s svojim šumenjem pa vnemirjajo še sosednje družine. Ob prvem trebežu daj taki družini rezervno matico, pa bo zopet mir. Mogoče trpe čebele žejo, zaradi česar šume in izletavajo. Če se šumenje ne poleže, položi na matično rešetko mokro krpo, ploščico ledu, ali med dve deščici stisnjen sneg in panj se bo umiril. Tudi vlaga v panju povzroča nemir. Močijo panji, ki so preslabo odeti, posebno v spodnji vrsti, ako stoje na slabo izolirani podlagi, dalje, če je prepih v panju in sploh tedaj, ko je v panju mnogo mrzlih površin, kjer se nabirajo vodni hlapi in zgoščujejo v kapljice. Posledica močenja je plesen na satju, stenah in slamnicah. Zrak postane zatohel, se usmrači in ni čuda, če se čebele razburjajo. Zaradi razburjenja zavžijejo večje količine hrane, čemur sledi navadno griža, posebno če se zaradi hladnega vremena ne morejo spreleteti in otrebiti.

Pa tudi zunanje motnje so dokaj pogoste. Predvsem naj bo čebelnjak res čebelnjak in ne drvarnica, garaža za kolo, ali celo delavnica. Namaži vrata in ključavnico, da ne bo nepotrebnega ropota, ko jih boš odpiral, vstopaj pa v čebelnjak le, ko je nujno potrebno in še tedaj čimbolj potihoma. Pomni, da čebele zaznajo vsak tresljaj, planejo na hrano in se dolgo, dolgo ne pomirijo. Ne pusti, da kokoši brskajo okrog čebelnjaka in ropotajo po lesenih stenah, tudi ptice ne smejo sedati na panjske končnice in trkati nanje. Sinicam postavi krmišča (konopljo v loju), še nevarnejše žolne pa preganjaj, sicer ti kaj kmalu izključujejo luknjo v kak panj. Najbolje je, da zavaruješ sprednji del čebelnjaka s primerno žično mrežo, da ne morejo ptice do končnic. Tudi mačke lahko povzročijo ropot v čebelnjaku s skakanjem in preganjanjem miši. Nastavi mišnice in miši polovi, ne shranjuj pa v čebelnjaku nobenih takih stvari, ki jih privabljajo. Pozimi kaj hitro izvabijo zapeljivi sončni žarki čebelice v naravo in v smrt. Zasenči zato žrela, toda pazi, da ne preprečiš zraku dotok v panj. Če pa je zunaj toplo (vsaj $+10^{\circ}\text{C}$ v senci) in pričakuješ, da se bodo čebele trebile, odkidaj sneg okoli čebelnjaka in s strehe, potem pa potresi po snegu še seneni drobir, oblance ali pepel, da bodo trudne čebelice sedale na suho, ne pa na mrzli sneg, kjer bi kaj hitro otrpnile. Preglej večkrat žrela, če niso mogoče zaledenela ali zadelana z mrtvicami.

Pozimi prisluškuj večkrat pri panjevih žrelih; že po šumenju čebel boš spoznal razpoloženje družine. Mirno in v redu prezimujoča družina je tiha, zašumi le ob ropotu, n. pr. če samo potrkaš na panj, pa se takoj zopet umiri. Družina, ki je izgubila matico ali trpi na žeji, pa razburjeno šumi in se sploh ne umiri. Za prisluškovanje je zelo pripravna gumijasta cevka, katere en konec vtakneš neslišno skozi žrelo, drugega pa v uho. Ob južnem vremenu preglej lepenko, predvsem pri tistih panjih, ki se ti zde sumljivi. Ako imaš amerikkansko žrelo, ki je za tako opazovanje boljše kot navadno, ga previdno izvleci. Že jeseni ostrugaj z njega vso zadelavino in ga namaži z lojem, da ga lahko potegneš ven čim bolj tiho. Pri panjih, ki nimajo takega žrela, boš pač moral dobiti lepenko iz panja od zadaj pri okencu, kar je mnogo bolj zamudno. Na lepenki boš našel celo sliko o zimovanju družine: po legi drobirja boš določil, kje je gnezdo, koliko ulic zasedajo čebele, koliko so se pomaknile za medom, skratka, kakšna je poraba medu. Sladkorni kristalčki na lepenki pomenijo žejo, voščene luskinice pa, da čebele že grade satje. Mrtva matica ali mrtvi trotje ti povedo, da je panj bržkone brezmatičen. Mrtvice z iztegnjenimi rilčki so izstradane čebele, izmetana zalega pa lahko naznanja lakoto, prehlad ali bolezen. Blatni madeži te opozarjajo na grižo, večji kup mrtvic pa na smrt družine. Po pregledu očisti lepenko in jo položi nazaj v panj — seveda ga' zapri tudi z amerikkanskim žrelom oziroma okencem in ga toplo odeni. Ne stresaj mrtvic po tleh! Če jih že ne moreš zakopati v mrzlo zemljo, jih poži!

Ko gledaš nazaj v minulo leto in ugotavljaš uspehe ali neuspehe svojega čebelarjenja, se bodo tvoje misli gotovo ustavile pri posameznih važnejših dogodkih. Ako si naredil kako napako, naj ti bo ta v pouk in svarilo, da se je v bodoče izogneš in obvaruješ škode. Mogoče si vodil zapiske o posameznih družinah — ne opusti tega niti v prihodnjem letu! Omisli si novo beležnico in določi v njej po en list ali vsaj eno stran za vsako družino!

Takoj si zapiši starosti matic in zimsko zalogo posaemznih družin, njih posebnosti v lastnostih, kakor tudi, če kaka družina prezimuje v utesnjem plodišču in na kolikih satih. Med letom boš zopet zapisoval v to beležnico vse, kar boš opazil ali napravil pri posameznih družinah. Brez takih zapiskov si uspešnega čebelarstva ni mogoče misliti. Že če imaš samo dva panja, kaj lahko pozabiš med dvema pregledoma, ali si to in to ugotovil pri tem ali pri drugem panju; še večja zmešnjava pa nastane pri večjem številu panjev. Zapiski s kredo na vratih so brez vrednosti. Vse, kar takole napišeš na panj, verjemi, da prenese tudi tvoja beležnica, ki naj ti bo vedno pri roki, kadar si pri čebelah. Važno je, da si zapisuješ tudi opažanja splošnega značaja, n. pr. kakšno je bilo vreme ob tej ali oni paši, koliko časa je kaka paša trajala, katera rastlina je medila, kako in kdaj in kam si vozil na pašo, kakšen je bil uspeh te paše itd., itd. Saj je toliko važnih stvari, ki si jih lahko zapišeš, in še čez leta ti bodo ti zapiski drag spomin.

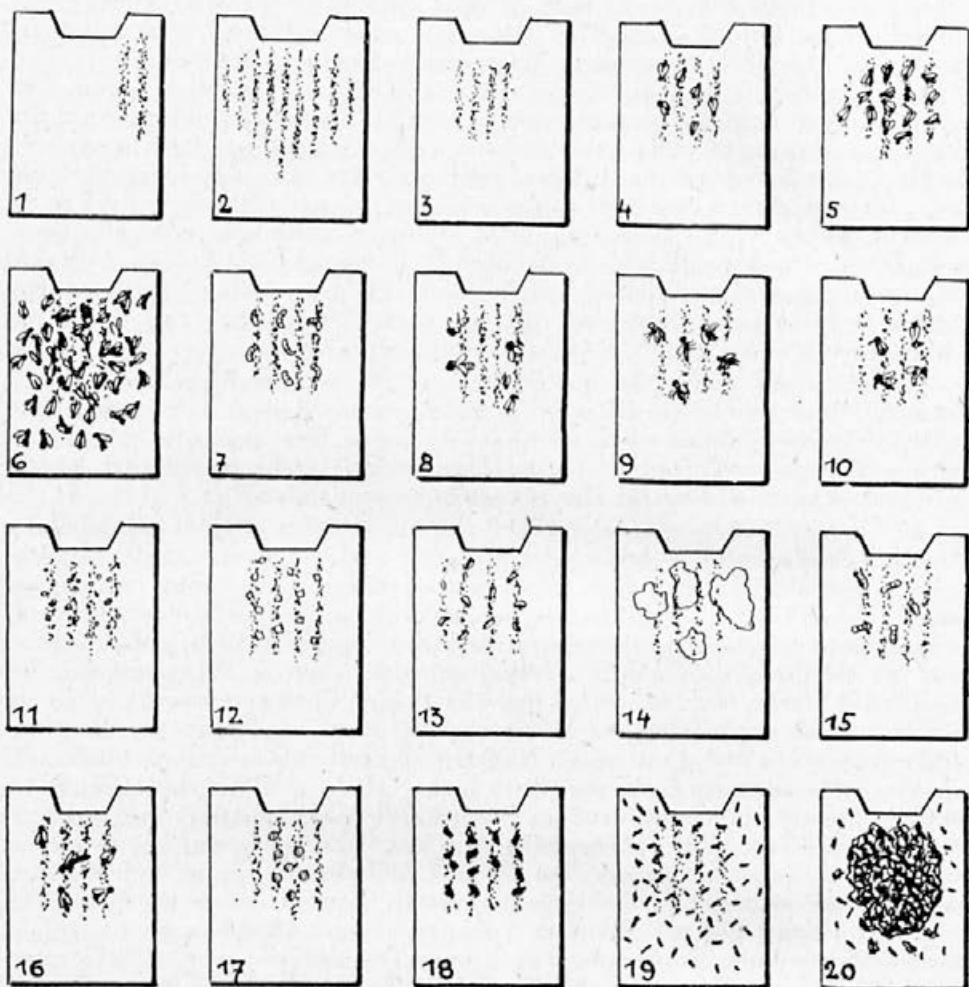
Dolge zimske večere, ko boš gotovo imel največ prostega časa, posveti izobrazbi! Beri čebelarške liste in knjige! Že sama »Knjiga o čebelah« ti bo vzela kar precej časa, preden boš prišel do konca. Beri počasi in z razumevanjem! Strokovna knjiga ni roman, ki ga preletiš v eni sapi. Stvari, ki jih ne razumeš, preberi dvakrat ali večkrat in s premislekom!

Med letom se ti je morda pokvarilo to ali ono, kar si rabil pri čebelah. Če si količkaj spreten, si boš orodje ali panje popravil sam, naredil mogoče kaj novega ali izboljšal, kar že imaš; pa tudi na pleskanje panjev ne pozabi! V najhujši zimi gotovo ne boš pleskal panjev, ker se tedaj barva ne suši. Za to delo boš moral že izbrati kak deževen jesenski ali pomladanski dan, ko čebele ne izletavajo. Pleskaj s trdim čopičem, z nepregosto in neprerredko barvo, razmaži pa jo prav na tanko! Pleskaj dvakrat, če ne še večkrat, zlasti če hočeš z novo barvo prekriti staro. Dobro je, da pred pleskanjem staro barvo odstraniš. Najbolje opraviš to s spalno svetilko in lopatico, toda le pri praznih panjih in izven čebelnjaka. V čebelnjaku bi z ropotom preveč vznemirjal družine. Staro barvo lahko odstraniš tudi s tekočino »lava«, ki jo dobiš v trgovini z barvami. Tam povprašaj za navodila, kako je treba s takim razredčilom ravnati. Obledelo barvo na končnici, ki je sicer še dobra in nerazpokana, pa osvežiš, če jo prevlečeš samo s firnežem.

Sedaj je najlepša priložnost za kuhanje voščin, v kolikor jih ne name-ravaš oddati v kuho in predelavo satnišnici. O kuhi voščin bo izšel izčrpen članek, ker bi opis med mesečnimi opravili zavzel preveč prostora. Precej pa je bilo o tem že napisanega v Slov. Čebelarjih iz prejšnjih let. Preglej in odberi satje! Lepo, ravno in še prosojno shrani v omari ali v zabojih in ga zažveplaj, lahko pa ga tudi obesiš n. pr. na podstrešju, kjer je prepih. Staro, črno in pokvarjeno satje prekuhaj! Prav tako preglej satnike! Stare in črvice sežgi, še uporabne pa osnaži! Z zažičevanjem satnikov počakaj do pomladi! Zica v sedaj zažičenih satnikih se ti do spomladi preveč zajé v les in ni več lepo napeta. Moral bi jo kasneje znova napenjati, kar pa je zamudno.

Še marsikako delo, ki se ga trenutno nisem mogel domisliti, boš gotovo sam našel. Tako vidiš, da tudi zima ni za čebelarja čas popolnega počitka. Dober čebelar je v mislih vedno pri svojih dragih »muhah«. Njim je posve-čenega vsaj polovica njegovega življenja.

KAJ NAM POKAŽE LEPENKA...

1. Dve vrsti drobirja — slabich. Sedi desno spredaj, majhna poraba hrane.
2. Mnogo vrst drobirja. Močna družina, velika poraba hrane. Ali je ima še dovolj? Slabo prezimovanje.
3. Normalne vrste drobirja. Gnezdo spredaj na sredi. Normalna poraba hrane. Dobro prezimovanje.
4. Malo mrtvic; normalna poraba. Družina v redu.
5. Mnogo mrtvic. Zazimljenih je bilo preveč starih čebel.
6. Mrtvice leže vsepovsod. Ali se družina vznemirja, ali je bolna? Pošlji nekaj mrtvic Veterinarskemu bakteriološkemu zavodu!
7. Prehlajena obrobna zalega. Primanjkuje toplote. Slaba družina. Prezgodnje ali premočno zaleganje.

8. Mrtvi trotje. Nekaj ni v redu. Mogoče je panj brezmatičen?
9. Mrtvice z iztegnjenimi nogami. Zaradi mraza so izgubile čebele stik z družino.
10. Mrtvice z iztegnjenimi rilčki. Izstradane čebele.
11. Sladkorni kristalčki. Hrana kandira. Žeja? Napajaj! Napačno ali kasno zazimljenje.
12. Voščene luskinice. Čebele so začele graditi satje.
13. Jajčeca v drobirju. Matica zalega več jajčec, kot jih morejo čebele oskrbovati.
14. Vlažen drobir, luže na lepenki. Pomanjkanje toplote. Družino bolj odeni!
15. Izmetana zalega. Lakota? Prehlajenje? Bolezen?
16. Mrtva matica. Brezmatičen panj?
17. Okrogli pokrovčki celic. Izlegla se je prva zalega.
18. Blatni madeži med drobirjem. Lahka griža.
19. Blatni madeži prav povsod. Huda griža. Pošlji nekaj mrtvic v preiskavo bakteriološkemu zavodu!
20. Najslabše! Vsa družina poginila. Vzrok naj določi Veterinarski bakteriološki zavod!

Po Schweizerische Bienenzeitung 1940/2

opazovalnice

POROČILO ZA SEPTEMBER IN OKTOBER

September: V mesecu septembru je prevladovalo v vsej Sloveniji lepo sončno vreme. Prva dekada v septembru je bila topla ter razen v vzhodnem delu Slovenije in v okolici Postojne suha. Število padavinskih dni je bilo zelo majhno (od 0 do 3). Padavine so imele nevihtni značaj. Dež je padal v obliki močnih in ostro omejenih ploh. Prevladovali so južni in jugozahodni vetrovi. V drugi dekadi je postalo nekoliko hladneje, večje množine padavin pa ni bilo. Točo so zabeležili v Mariboru, na Bizeljskem in na Jezerskem. Megla v jutranjih urah je v nekaterih krajih zmanjšala število sončni ur. Zaradi padca temperature do ničle in pod ničlo je v mnogih krajih, kjer ni preprečila nadaljnjo ohladitev zgodnja megla, nastopila slana. V tretji dekadi je postalo topleje. Sredi nje je bilo nekoliko dežja po vsej Sloveniji. Više ležeči kraji so imeli tudi v tretji dekadi slano (Ribnica na Pohorju).

V prvi dekadi se je nadaljevala paša na ajdi in konec dekade tudi prenehala. Bila je zelo skromna in ponekod je popolnoma odpovedala (Krka-Stična, Pristava-Ljutomer, Prosenjakovci-M. Sobota). V Lendavi je opazovalni panj v času od 19. avgusta do 12. septembra celo izgubil 250 dkg. V nekaterih drugih krajih pa so v vsem času ajdove paše čebele le nabrale nekaj malega (Breg-Tržič 320 dkg, Rogatec 260 dkg, Novo mesto 195 dkg).

Opazovalec iz Št. Lovrenca na Pohorju poroča o donosu 520 dkg v prvi dekadi septembra, k donosu pa je pripomogel deloma gozd. Kot je razvidno iz podatkov o vremenu, so izdatnejše medenje ajde preprečili južni in jugozahodni vetrovi, a tudi prenizke nočne temperature. Slabo medenje ajde v vsej njeni cvetni dobi je privabilo le malo čebel; zato je pridelek zelo slab. Opazovalec iz Prosenjakovcev poroča, da so kmetje pridelali komaj toliko ajde, da so dobili povrnjeno seme, ki so ga sejali.

Ker so povečini ostale družine brez zadostne zimske zaloge in so tudi prevaževalci prišli z lačnimi čebelami domov, so jih morali čebelarji dokrmiliti z sladkorjem (na panj: Lendava 7 kg, Rogatec 3—4 kg, Novo mesto 4,5 kg). Redki so bili čebelarji, ki so dodali samo 1—2 kg, ali celo nič.

Žeppek v Hrvaškem Primorju tudi letos, kot poroča opazovalec Počivavšek, ni izpolnil želj številnih čebelarjev. V prvi dekadi septembra je sicer malo medil, toda v drugi ni dal niti kaplje. Prav tako je bilo s polajem (*Mentha pulegium*, hrvaško metvica). V prvi dekadi septembra je na Lonjskem polju v Slavonski Posavini zamedil, a je zaradi suše kmalu prenehal. Edini donos je bil na otavi. V času ajdove paše (Dragatuš-Črnomelj) in po njej (Ribnica na Pohorju) je kratek čas medila jesenska resa.

Dražgoše-Škofja Loka: Zaradi izredno toplega vremena je v prvi dekadi septembra na Jelovici dobro medil svečnik (*Gentiana asclepiadea*) in še nekateri drugi v septembru cvetoči predstavniki sviščev. Žal je pri teh rastlinah v nektarju veliko vode.

Oktober: Razmeroma lepo, toplo in sončno vreme v zadnjih dneh septembra se je nadaljevalo tudi v prvih dneh mesca oktobra. Po vremenskem obratu sredi prve dekade oktobra pa je temperatura silno padla skoraj v vsej Sloveniji. Bilo je tudi nekaj padavin, a čeprav so bile kratkotrajne, so bile zelo izdatne. Velik del teh padavin se je ne samo v visokogorskem, temveč tudi v sredogorskem svetu spremenil v sneg, ki se je z redkimi snežinkami ponujal tudi Ljubljani. Konec dekade se je vreme zopet zboljšalo. Posledica nizko zapadlega snega in jasnih noči v zadnjem delu dekade, so bile slane. V drugi dekadi je vladalo lepo, sončno, suho, vendar zelo hladno vreme. Najnižje temperature so bile od 11.—14. oktobra in so razen na Primorskem skoraj povsod padle pod ničlo. Ker je bilo na splošno zelo veliko meglenih dni, je bilo tudi število sončnih ur manjše kot v prvi dekadi. Prve dni tretje dekade je vladalo še dokaj lepo vreme, sredi dekade pa so nastopile padavine, ki so trajale do konca mesca. V višjih, pa tudi ponekod v nižjih krajih je zadnje dni mesca oktobra snežilo.

Življenje čebeljih družin je v mescu oktobru potekalo normalno. Ob izletnih dnevih so še vedno prinašale obnožino. Opazovalci poročajo, da so družine za silo dokrmili (na panj: Sv. Lovrenc na Pohorju 3,5 kg, Žerovnica 8 kg, Ribnica na Pohorju 3 kg, Krka-Stična 4,6 kg, Št. Lovrenc na Dravskem polju 5 kg) in upajo, da bo prihodnje leto bolj usmiljeno.

Št. Lovrenc na Pohorju: Zaradi krmljenja nisem mogel v tem mescu navesti natančne porabe.

Št. Lovrenc na Dravskem polju: Konec mesca oktobra so imeli posebno panji z letošnjimi maticami zalego v velikosti do 2 dm² celo na treh satih, starejše matice pa samo na enem. So pa seveda tudi take družine, ki zalege sploh več nimajo.

Kraj opazovalnice	Donos ali poraba v			Skupno pridobil ali porabil dkg	Srednja mesečna toplina	Dnevi			Sončni sij v urah
	I.	II.	III.			izletni	deževni	s snegom	
	mesečni pretjini dkg								
Breg—Tržič . . sept.	+220	—50	—30	+140	+15,2	28	3	—	244
okt.	—20	—	—20	—40	+9,2	25	7	1	172
Dražgoše—Škofja Loka	+260	—270	—50	—60	+14,1	27	5	—	186
	—60	—	—30	—90	+7,6	10	6	3	155
Zerovnica—Postojna .	—105	—85	—50	—240	—	30	4	—	232
	—	—45	—90	—135	—	21	9	1	173
Krka—Stična	+15	—115	—45	—145	—	29	4	—	176
	—10	—15	—375	—400	—	25	4	—	138
Novo mesto	+10	—175	—45	—210	+16,8	28	2	—	242
	—120	—40	—20	—180	+10,6	23	7	1	175
Dobava—Krško	—	—	—	—	+19,0	30	—	—	—
	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sv. Lovrenc na Pohorju	+550	—30	+20	+520	+15,3	29	4	—	238
	—	—	—	—	+10,2	20	7	—	166
Sv. Lovrenc na Drav. p.	—125	—105	—25	—255	—14,3	30	5	—	225
	—5	—30	—35	—70	+8,9	24	9	—	155
Rogatec	—	—100	—60	—160	+16,8	30	4	—	215
	—30	—30	—40	—100	+10,4	27	4	—	160
Ribnica na Pohorju . .	—10	—20	+20	—10	—	30	5	—	243
	—30	—30	—40	—100	—	19	5	2	162
Bučkovci—Ljutomer . .	—65	—165	—45	—275	—	30	6	—	211
	—190	—	—10	—200	+10,2	22	10	—	115
Cezanjevci—Ljutomer	—160	—210	—50	—420	+15,4	24	5	—	170
	—100	—60	—	—160	+8,1	9	10	—	92
Pristava—Ljutomer . .	—120	—155	—90	—365	—	30	4	—	277
	—40	—45	—20	—105	—	24	6	—	145
Prosenjakovci—M. Sobota	—70	—110	—50	—230	+15,0	29	4	—	235
	—40	—70	—20	—130	+10,0	16	8	—	138
Lendava	—80	—110	—160	—350	—	29	5	—	247
	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Logatec	—	—50	—60	—110	+14,5	30	8	—	233
	—40	—40	—30	—110	+10,2	—	13	—	—
Škrljevo—Pušča	+310	+30	—10	+330	+20,0	30	1	—	290
Bistra	—40	—50	—90	—180	+11,3	20	8	—	181
Bilje—Renče	+45	—65	—15	—35	+18,9	30	2	—	268
	—25	—25	—20	—70	+11,2	25	6	—	212
Dragatuš—Črnomelj . .	—90	—140	—95	—325	—	29	1	—	—
	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ljubljana	—	—	—	—	+15,9	—	4	—	182
	—	—	—	—	+9,5	—	12	2	150
Selnica ob Dravi	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Povprečki	—	—	—	—122,2	+16,2	29,0	4,0	—	228,5
	—	—	—	—138,0	+9,8	20,7	7,7	1,7	154,1

Tudi Gerstung ni bil nezmotljiv! Po dolgih letih sem nedavno zopet prebiral znamenito Gerstungovo čebelarstvo knjiško »Der Bien und seine Zucht« (izdaja leta 1910). Naslov knjige dobesedno ni mogoče prevesti, ker za pojem *der Bien* nimamo primernega izraza. Znidarskeva skovanka *čebeler* ne ustreza.

Nihče ne bi verjel, da bi tak čebelarji veljak, kakršen je bil Gerstung, utegnil napisati kaj napačnega. Saj je bil taka veličina kot čebelarji teoretiki in pisatelji, da ga je neka nemška univerza počastila z naslovom častnega doktorja. Tako trdi n. pr. (na str. 354), da je spomladi v kakem panju matica *prerodovitna* (!), čebel pa je v panju malo in še te so stare. V tem primeru čebele matico oklenejo, kar povzroči včasih njeno smrt. Pravi, da se to rado pripeti, če jeseni družini z mnogimi starimi čebelami izmenjamo ostarelo matico.

Za to trditev lahko rečemo, da se je Gerstung hudo zmotil. Doslej še nihče drug ni kaj takega opazil in trdil. Da bi čebele prerodovito matico zadušile — nak!

Ravno tako ne vzdrži kritike njegova trditve (str. 354), da matice prvcev s pevko ne učakajo starosti. Tudi niso dosti vredne in slabo zalegajo.

Resnica pa je, da je velika večina matic takih rojev ravno tako dobra kakor matice ostalih rojev. Slabše utegnejo biti le tiste redke, ki jih čebele spodrede iz starejših žrk, potem ko matica nenadno iz kakršnegakoli vzroka umre in panj nato roji s pevko.

Po navadi dá panj prvca s pevko takrat, kadar roj s staro matico zaradi slabega vremena ne more izletavati. Čaka in čaka, ko pa vremena le ni in so prve matice v zalegi že skoraj godne, tedaj čebele staro matico zaduše in izroji s prvo matico, ki se izleže — s pevko. Tega pa Gerstung ne navaja, marveč pravi (na str. 353), da so prvci s pevko posledica spomladanskega preleganja nerodovitnih matic.

Da ta trditev ne ustreza resnici, nam pove tudi Janša (§ 4 Popolnega nauka). Pripominjam še, da se mi v moji dolgoletni praksi z mnogimi panji še nikdar ni pripetilo, da bi bil kak prelegajoči

panj rojil. Ta opravi to tako naskrivaj, da opazimo novo matico šele pri kakem poznejšem pregledu panja. Takrat najdemo živo še staro matico, mlada pa že pridno zalega. Največ preleganj dožene, če imamo matico označeno.

Na str. 369 piše Gerstung: »Kadar roji hkrati več prvcev, nastane velika zmešnjava in klanje med čebelami.« Prav bi pa bilo, če bi pisal, da se to zgodi le takrat, kadar sedeta skupaj roja z različnimi maticama, eden s sprašeno, drugi z mladico. Roji z enakimi maticami se nikdar ne skolejo.

Glede drugece pravi, da izlete iz panjev po navadi trinajsti dan po prvcu, lahko pa tudi prej, deveti ali enajsti dan. Prav bi pa bilo, če bi bil zapisal, da izleti drugec po navadi sedmi dan po prvcu, lahko pa tudi pozneje, deveti do trinajsti dan, kadar nagaja vreme.

V knjigi je poleg tega precej zastarele teorije, ki so jo novejša raziskovanja ovrgla. Navzlic vsemu pa bo Gerstungovo ime zavzemalo še vedno eno izmed prvih mest v svetovni čebelarji književnosti.

A. B.

Jugozahodna meja čebelarjenja v kranjcih. Goriški čebelarji in njihovi vrpavski sosedi so nekoč čebelarili v kranjcih, za katerimi pa ondod ni več sledu. Prav isto velja za Kras in Slov. Istro. Čebelarji vsevedež Toni Metlika iz Klanca — tisti, ki ni maral služiti fašistom v Italiji in je rajši brez dela ostal doma, tisti, ki so ga malone 20 let preživljale izključno čebele ter je kljub temu in prav zato ves čas naročnik SC — mi je ob kozarčku dišečega češnjevca že nekajkrat zatrjeval, da so za njegovih mladih let tudi v okolici Kozine in Klanca čebelarili v kranjcih. Tu pa niso bile končnice nikoli poslikane, kvečjemu so bile preprosto pobarvane. Tod je torej potekala skrajna jugozahodna meja nekdanje razširjenosti naših kmečkih panjev. Ugotovil sem namreč, da so že dobrih 10 km južno od Klanca, v Dvoru pod Rakitovcem, zadnji slovenski vasici, ki meji že na hrvaški okraj Buzet in leži v nekakšnem kanjonu, tik preden se ta razširi v lepo

in bogato buzetsko dolino, čebelarili in še vedno čebelarijo v pokončnih istrskih panjih, povsem enakih panjem, ki so razširjeni po Hrvatskem Primorju in Dalmaciji. Panji (ulji) so zbiti iz štirih po tri in več centimetrov debelih desk ter so brez dna; konec deske jim služi za pokrov in streho, ki jo še obtežijo s kamnom, da je ne odnese burja. Čebelnjaki niso v navadi, panje postavljajo kar na ploščate kamne v zatišje zidanih ograj.

Deel

Trotovci. Ze večkrat sem brala članke raznih čebelarjev o trotovcih, a so vsi istega mnenja, da ga ne sprejme nobena družina brez boja in žrtev. Zaradi tega priporočajo, naj ga ometemo pred čebelnjakom, da se čebele same sprašijo v druge panje. Ali pa gre v tem primeru res vse gladko? Včasih sem o tem dvomila, danes pa sem prepričana, da je mogoče trotovca pridružiti h kakšni normalni družini brez boja in izgub. Priznam, da sem se, ko sem to prvič naredila, nekoliko bala za matico. Zato sem iz previdnosti s časopisnim papirjem pokrila matično rešetko v panju, kateremu sem ga nameravala pridružiti. V medišče in plodišče sem vrgla nekaj strokov zmečkanega česna in šele nato postavila trotovca v izpraznjeno medišče. Že čez nekaj dni so čebele zgrizle papir in počasi zlezle v plodišče, pustivši v medišču vso trotovsko zalego njeni usodi. To mi je dalo korajžo. V drugem primeru sem napravila isto, samo s to razliko, da matične rešetke nisem pokrila s papirjem. Tedaj so povečini čebele ostale v medišču, trotovke so izginile, hkrati pa tudi vsa odkrita trotovska zalega. V mojem čebelnjaku je trotovec redka prikazen. Pri začetnikih in takih čebelarjih, ki imajo premalo časa za svoje ljubljenske, pa ga je večkrat najti.

Savinjska

Trotje niso nikakor nepotrebni požehi, ki čakajo samo na to, da oprashe matico, ampak, igrajo važno vlogo v toplotnem gospodarstvu čebelje družine. Kadar v hladnih jutranjih urah izleti mnogo čebel iz panja, opazimo lahko na zalegi polno trotov. Podobno je ob dobri paši na satih v mediščih, če imajo dostop do njih. Na teh mestih pomagajo vzdrževati toploto na primerni višini. Kakor hitro pa zunanja temperatura ne ogroža več toplotnih razmer v panju, so trotje prosti.

S. R.

Roj dela čudeže. Ogrebeš ga in deneš na tehtnico, pa vidiš, da je nekaj nad dva kilograma težak. Preden je zapustil svoj stari dom, je vzel s seboj pošteno doto: vsaka čebela si je napolnila z medom svoj medni želodček, ki drži 60 mg. Ker tehta čebela 90 mg, sta to dve tretjini njene lastne teže, zato bi morali dve petini celotne teže odšteti na račun medu. Tako bi ostalo od dveh kilogramov za čebele samo 1,20 kg; bilo bi jih torej približno 12.000.

In kaj zmore teh 12.000 čebel? Če jih vsadimo na satnike, opremljene z 2 do 3 cm ozkimi trakovi satnic, tako rekoč vidimo, kako satje raste. Kakor hitro so celice zgrajene, jih čebele že napolnijo z medom in pelodom, pa tudi zalega se širi od sata do sata. In vse to opravi 12.000 čebel! Koliko jih morali po merilu roja narediti naši drugi panji, ki nimajo le 12.000, ampak 50 do 70 tisoč čebel! A vendar naredijo le del tega. Zakaj? Ker jih nihče, pa tudi nič ne priganja k večji marljivosti. Dom je popolnoma dograjen, ima obilne zaloge hrane, članov družine vseh starostnih stopenj od jajčeca do odmirajočih čebel je na pretek.

Pri roju je ravno nasprotno. Tu ni nič drugega kakor 12.000 čebel. Njegov nadaljnji obstoj je na trhljih nogah. Zato pa priganja nagon čebele, da naredijo vse, kar je v njihovi moči. To je dejstvo, kajti prepričamo se lahko, kako začetna čezmerna delovna vnema polagoma pada, dokler ne postane končno normalna, čim bolj se »roj« približuje stanju »družine«.

S. R.

Hud prijatelj medu je rakun, ljubek in živahen medvedek, ki živi v Severni Ameriki. Prav tako kot njegov veliki brat rjavi medved ima tudi on zelo rad med. Ker pa mu pridne nabiralke ne privoščijo s trudom skupaj spravljanih medenih zalog in kaznujejo njegove tatinske podvige s piki, uporabi majhno zvijačo. Bistro opazuje čebele, ko brenče po drevvju, posebno pa pazi, kje se njih polet križa. Pravilno sklepa, da mora biti nekje v bližini gnezdo, seveda skrito visoko na drevesu. Gre in se povalja v blato kake mlakuže ali močvirja, potem pa odtaca v ilovnatem oklepu korajžno na ropanje medu. Sicer pa se hrani večinoma z gozdnimi sadeži in zanimivo je, da jih opere v vodi, preden jih poje. Kot naša sraka ima tudi rakun to lastnost da skriva razne bleščeče predmete.

F. R.

DELOVANJE UPRAVNEGA ODBORA ZČD

1. redna seja je bila takoj po občnem zboru dne 22. aprila 1956. Sestal se je novoizvoljeni odbor, da se konstituira. Za predsednika je bil izvoljen tovariš Stane Mihelič, za tajnika tovariš Ciril Kopitar, ostale funkcije so prevzeli drugi odborniki.

2. redna seja je bila 3. maja 1956. Občina Tavankut je zahtevala od tovariša K. C. in J. M. pašarino in odškodnino, ker sta imela čebele na akacijevi paši. Omenjena tovariša se bosta pritožila do najvišje instance, če pa tu ne bosta uspela, bo Zveza sprožila pravni spor. Hočemo glede pašarine prititi na čisto, da ne bomo imeli vedno težav in sporov pri prevažanju. O tem bomo obvestili tudi Savez v Beogradu in ga prosili, da napravi v tem pogledu korake v korist vseh čebelarjev prevoznikov. Zainteresirali bomo tudi GZZ, da pokrene akcijo za ukinitvev pašarine.

Uredniški odbor se je sestel ter določil na svoji seji, kdaj bo knjiga izšla. Zvezin gospodar Ciril Kopitar je poročal o likvidaciji CE-GO Živic iz Spodnje Zadobrave. Razvila se je debata o odmiranju čebel v pozni pomladi. Dr. Kocjan je pojasnil, da je ravno sedaj opaziti posledice hude zime. Nosemavost izbruhne navadno v tem času s tako silo, da ostanejo nekateri panji sploh brez čebel. Ugotovili smo, da je edini upravičenec za preiskovanje čebeljih bolezni Veterinarski znanstveni zavod. Prav pa bi bilo, da bi se podružnice tega zavoda ustanovile v vseh večjih krajih Slovenije, kot n. pr. v Celju, Mariboru, Murski Soboti itd.

Vsem društvom in družinam bomo razposlali navodila, kako morajo postopati pri pošiljanju čebel v preiskavo. Tovariš tajnik bo s preostalimi čegisti sklenil nove pogodbe. Stare letnike Slovenskega čebelarja bomo ponudili v nakup članom po znižani ceni 100 din.

3. redna seja je bila 24. maja 1956. Tovariš tajnik je poslal pritožbo zaradi pašarine na sodišče za prekrške v Subotici. Oddal je tudi članke, ki obravnavajo to zadevo, Slovenskemu čebelarju, Pčelarstvu in Naprednemu pčelarstvu v objavo.

Odobrili smo pogodbo z avtorji knjige Sodobno čebelarstvo in jo podpisali. Obravnavali smo ponudbo DOZ-a glede predavanj o čebeljih boleznih na terenu. Prejeli smo iz Zagreba večjo količino nosemaka. Dr. Kocjan bo napravil načrt, po katerem bomo razdelili zdravila med reflektante. Tajniku je naročil odbor, da povpraša pri Turist-biroju, koliko bi znašali stroški za avtobusni prevoz naših članov na Dunaj, kjer bi se udeležili XVI. mednarodnega čebelarskega kongresa. Razpravljali smo o predlogu tovariša Benedičiča za enotno čebelarsko organizacijo.

Obiskali so nas zastopniki čebelarjev iz bratske republike Makedonije. Zanimali so se za vzrejo matic in si ogledali plemenilno postajo pri Litiji.

4. redna seja je bila 7. junija 1956. Iz Zagreba smo prejeli zopet nekaj nosemaka. Dr. Kocjan je ugotovil, da so nam bratje Hrvati že nekajkrat priskočili na pomoč z zdravili, za kar jim dolgujemo zahvalo. Ker so potrebe po zdravljenju pri nas zelo velike, je bil tovariš predsednik mnenja, da naj bi k stroškom za zdravljenje čebel deloma prispevala tudi veterinarska inšpekcija. GZZ naj bi posredovala, da bi dosegli pri zdravljenju regres.

Tajništvo za notranje zadeve smo naprosili, da naj pomaga izslediti zastrupljevalca čebel Jožeta Tajnška iz Arnč 22. Glede osnutka za razdeljevanje pasišč, ki ga je sestavila GZZ, smo bili mnenja, da ga je treba temeljito proučiti, preden bo uzakonjen.

Ker je dosedanja knjigovodkinja dokončno odpovedala službo, bomo nastavili v pisarni honorarno moč. Tovariš Raič je poročal o občnem zboru v Crnomlju. Obisk je bil pičel. Delo v društvih in družinah bo treba poživiti s predavanji in predvajanjem poučnih filmov.

5. redna seja. Zaradi neupoštevanih stroškov v tiskarni bomo morali zvišati subskripcijsko ceno knjige Sodobno čebelarstvo. Blagajnik tovariš Avšič je obvestil Zvezo, da zaradi preobilnega dela v službi ne more več opravljati blagajniških poslov. Za novega blagajnika je bil izvoljen Janez Tiringar. Tovariš Senegačnik je obljubil, da bo zbral predloge in pritožbe o razdeljevanju pasišč ter o tem poročal na naslednji seji.

Za honorarnega knjigovodjo smo postavili tovariša Wallasa. Honorar bo prejemal v skladu z uredbo. Tovariš Avšič je poročal, da je pregledal blagajno do srede junija ter jo našel v redu.

DOPISI

PETER FLEIMISCH 70-LETNIK

V Sattendorfu ob Osojskem jezeru na Koroškem živi in čebelarji upokojenec Peter Fleimisch, ki je letos 16. februarja praznoval 70-letnico svojega rojstva.

Jubilant je bil rojen kot kmečki sin dne 16. februarja 1886 na Tolstem vrhu pri Ravnah v Mežiški dolini na Koroškem. Že kot deček se je zanimal za čebele. Ko pa je njegov oče na starost čebelarstvo opustil, se mu srčna želja, da si nabavi čebele, še dolgo ni izpolnila.

V osnovni šoli in v učnem času — učil se je za trgovskega pomočnika v Velikovu in Beljaku — ter v vojaških letih ni bilo prilike za čebelarjenje. Prav tako ne v prvih letih službovanja v jeklarni Ravne na Koroškem. Sele ko je dobil

službo vodje trgovine in blagajnika v Kemični tovarni v Hrastniku, je začel misliti na čebele, toda moral je oditi v vojno. Po končani vojni je leta 1918 znova nastopil službo v Hrastniku, kjer se je nato začelo zanj šele pravo čebelarsko življenje. Prve kranjčice je dobil leta 1921 v svojem rojstnem kraju od kmeta Španerja v zamenjavo za blago. Prvi čebelnjak mu je bil — balkon v stanovanju. Že leta 1924 pa si je postavil čebelnjak za 40 panjev, v katerem je imel 16–24 panjev čebel.

Vsa ta leta je bil naročnik Slovenskega čebelarja in član Čebelarskega društva za Slovenijo. Spominja se še mnogih čebelarskih sestankov in predavanj, ki jih je tedaj vodil predsednik CD, profesor Verbič iz Ljubljane. Ker je imel tehtnico za panj in pripadajoče instrumente, je na željo prof. Verbiča nekaj let vodil čebelarsko opazovalnico v Hrastniku.

Leta 1939 se je preselil na Blejsko Dobravo, kjer je vodil do leta 1945 konzum (Kašto) pri bivši KID na Jesenicah. Ko so leta 1945 bombardirali postajo in vas Dobravo, pa se je preselil na svoje malo posestvo v Sattendorf ob Osojskem jezeru, rojstni kraj svoje žene. Tam sedaj uživa zasluženi pokoj in opravlja svoje panje, katerih število je naraslo na 40.

Zadnja leta smo čebelarji iz njegovega rojstnega kraja znova obnovili stike z njim. Želimo mu še veliko srečnih let življenja pri njegovih čebelicah in pričakujemo, da se bo kaj oglasil in svoje izkušnje popisal v Slovenskem čebelarju.

70-LETNICA FRANCA MARKLJA

Oktobra je praznoval 70-letnico rojstva čebelar Franc Markelj. Rojen je bil 2. avgusta 1886. v Češnjici pri Železnikih na Gorenjskem. Družina se je leta 1904. preselila na Vrhniko in z njo tudi mladi France, ki je seveda vzel svoje kranjčice s seboj. Kaj kmalu je tu na pobudo tov. Bukovca iz Ljubljane organiziral Čebelarsko društvo. Naloga, ki si jo je zastavil ni bila lahka, saj je bilo tedaj med čebelarji mnogo manj smisla za organizacijo, kot ga je sedaj. Vedno je stremel za napredkom. Zato je tudi opustil kranjčice in si nabavil gerstungovce, a kasneje Až-panje.

Po izbruhu prve svetovne vojne je bil vpoklican na rusko fronto, bil ujet in je ostal v ujetništvu preko 6 let. V njegovi odsotnosti je oskrbovala čebele

žena Ana. Po vrnitvi iz ruskega ujetništva se je spet oprijel čebelarstva in ga dokaj povečal. Prevažal je čebele v razne, dostikrat zelo oddaljene kraje. Tudi marsikatero grenko urico je doživel pri njih, tako n. pr. po hudi zimi 1929., ko so mu pomrle skoraj vse čebelje družine. Vendar ni obupal; še z večjo vnemo se jim je posvetil in zopet dvignil svoje čebelarstvo na prejšnjo višino. Kljub starosti še vsak dan kolesari na oddaljeno pasišče, kjer ima svoje ljubljene. Naš France je najboljši čebelarski tovariš. Rad pomaga vsakemu z dobrim nasvetom in z izkušnjami, ki si jih je pridobil pri dolgoletnem čebelarjenju. Želimo mu, da bi še dolgo pasel ljubljene čebelice in užival sadove svojega vztrajnega dela.

OJ TA SLADKOR!

Minule jeseni se je »Medex« podvzval in je pravočasno preskrbel čebelarje s sladkorjem za jesensko pitanje, za kar smo mu hvaležni. Neprilичno je bilo pri nas samo to, da je podjetje zahtevalo denar hkrati s naročilom. Poskusili smo denar zbrati pa ni šlo; tega ni bilo doma, drugi ravno ta hip ni imel razpoložljive gotovine, tretji zaradi oddaljenosti ni bil tako hitro dosegljiv itd. V tej zadregi smo se spomnili naše KZ, ki je za čebelarje že večkrat založila denar in enkrat sladkor celo regresirala. Ko smo trije čebelarji zaradi tega stopili k upravniku, je ta takoj razumel, po kaj smo prišli in nam, še preden smo kaj zinili, povedal, da je najstrožje prepovedano dajati regres na sladkor. Razložili smo mu, da zaradi regresa niti nismo prišli, temveč da prosimo samo to, da bi KZ založila denar za 1500 kg sladkorja, kolikor ga tukajšnji čebelarji te jeseni rabijo; sladkor bomo takoj razdelili in KZ bo dobila v nekaj dneh svoj denar nazaj. V našo zadovoljstvo je upravnik takoj pristal na to in dodal: »Ker vam že regresa ne moremo dati, pa za razdelitev sladkorja ne bomo nič računali; vi samo prinesite razdelilnik našemu poslovodji.«

Kar veseli smo se poslovlili, a naše veselje je bilo preuranjeno. Že naslednjega dne me je poklical upravnik k sebi in mi rekel: »Napovedan je revizor, pa ne moremo šariti z našo gotovino. Razen tega bi morali čebelarji plačati občini, če bi KZ denar založila, od kg 3.— din prometnega davka.«

Sladkor je bil v Ljubljani po 110 din. K temu bi bilo treba prišteti 2 din za prevoz in 3 din davka, tako da bi stal kilogram 115.— din, kar bi se čebelarjem zdelo vsekakor preveč. Kaj sedaj? Naposled smo le dobili kredit pri podjetju, kjer ga nismo pričakovali, pa se temu podjetju toplo zahvaljujemo.

Cez nekaj dni me že kliče poslovodja KZ in pravi, da je naročeni sladkor pri njih v skladišču. »Ampak sladkor je po 120 din za kg.« Na moje začudenje mi pojasni, da po mnenju revizorja KZ ni nikaka razdeljevalnica in da ima pravico na 10.— din marže pri kg. Nič ne pomaga, če smo skoraj vsi čebelarji člani KZ, nekateri celo člani čeb. odbora pri KZ; kaj združništvo, važna sta trgovina in dobiček. Taka so bila navodila revizorja, če je bila poslovodjeva izjava resnična. Nazadnje mi je poslovodja svetoval, naj sladkor dvignemo in ga razdelimo v lastni režiji. In tako smo tudi storili. Sladkor je vskladiščil in razdelil članom gospodar našega društva. Res je, da niti ostale KZ jeseni niso dajale regresa na sladkor, vendar je na področju tuk. društva ena KZ sladkor regresirala; torej le ni moglo biti regresiranja tako strogo prepovedano, kakor nam je zatrjeval naš upravnik.

Naj kar s tem v zvezi omenim še en dogodek. Dvema čebelarjema je združni traktor prevažal čebele. Ker sta člana KZ, sta imela popust. Ko je pa revizor pregledoval poslovanje, je našel tudi to in čebelarja sta morala prevoz doplačati do polne cene. Pozanimal sem se za stvar in dognal, da je za tak popust potreben poprejšnji sklep upravnega odbora, ki ga pa v tem primeru ni bilo.

V naši KZ že od vsega početka ni bilo pravega razumevanja za čebelarje. Na roko so nam šli samo toliko, kolikor so po navodilih OZZ morali. Zaradi tega je bil tudi čebelarski odbor pri KZ brez moči; sedaj je razpadel. Vključil se bomo v sosednjo KZ, kjer upamo najti več razumevanja. Nekateri ljudje namreč nočejo razumeti, da sta trgovina in združništvo dva zelo različna pojma.

Sedaj pa beseda o samem sladkorju. Le kaj je bilo tem ljudem, da so letos mešali sladkor s hrastovim žaganjem. Ko sem prvo porcijo raztopil v vroči vodi, sem dobil gnojnice podobno tekočino. Hrastov tanin je vendar strupen za čebele. Bil sem prisiljen vse nadaljnje obroke topiti v mrzli vodi, da sem prečil izluženje tanina. Tako so delali

tudi drugi. In koliko je bilo letos te navlake v sladkorju! Mnogo več, kakor prejšnja leta, ne glede na to, da je hrastovina mnogo težja od smrekovine. Neki KZ na našem področju je ostalo kakih 200 kg tega sladkorja, ker ga čebelarji niso marali. Kaj naj sedaj počne z njim? Na zadnji seji našega društvenega odbora je bilo povedano, da takšen sladkor čebelarji odločno odklanjajo. Prihodnjič se bomo, še preden ga bomo naročili, pozanimali, kakšno blago nam nudijo.

Zunko

ZAGANJE POCENI! SAMO 110 DIN KILOGRAM

Odrpito pismo prizadetim

Te dni sem slučajno zvedel, da so letos točili v vinkovačkih krajih celo do 70 kg na panj! Slovenski čebelarji takega blagoslova niti v snu nismo bili deležni, zato smo pa bili prisiljeni zazimiti svoje čebele na samem sladkorju ali vsaj z njim dopolniti premajhne zaloge. Tudi jaz nisem bil izvzet iz dolge vrste sotrpinov. Hojeve paše poleti ni bilo, na mnogo prežgodaj pokošenih travnikih v Kočevskem Rogu tudi ni bilo bere in tako so šle družine za polnih 5 kg olajšane na ajdovo pašo, kjer so nabrale pičila dva kilograma. Nekaj dni pred vrnitvijo domov pa so mi tuje čebele izropale poleg tega še tisto malenkost, ki so jo panji pridobili na otavi. Ne morem se otrestiti misli, da mi je »prisrčno naklonjeni« sosed čebelar poslal malo opijanene »muhe« na ropanje. Naj mu bo odpuščeno. Posebne koristi tudi on ne bo imel od svojih dobro zdecimiranih družin. Ker so bile čebele zaradi tega zopet popolnoma »suhe«, je bila pomoč res nujna.

Že na hojevi paši sem moral čebele zasilno krmiti in že tedaj sem se čutil obilici žaganja med sladkorjem. Ker sem pokladal v plitvih pločevinastih pitalnikih, sem moral sladkorno raztopino dvakrat precediti, skozi sito in skozi cunjo, preostalo žaganje pa sem stisnil z rokami in raztrosil v primerni oddaljenosti od čebelnjaka po tleh, da so ga čebele prebrskale in izsrkale. Pri jesenskem dopolnilnem pitanju pa sem uporabljal lesena koritca, v katera sem nalil naenkrat kar po dva litra neprecejene sladkorne raztopine.

Ves, z žaganjem denaturiran sladkor sem kupil pri Medeksu. Prvi sladkor (8. avgusta) je bil dokaj vlažen; osušen bi bil gotovo za 1–2 % lažji. Kasneje kupljeni sladkor (31. avgusta in 26. oktobra) je bil suh in sipek, kljub temu pa je po vsakem odmerku ostajalo v koritcih mnogo žaganja, čeprav so ga čebele nekaj raznesle po panjih. Te ostankе sem osušil in stehal ter dobil pri 20 kg denaturiranega sladkorja enkrat 1.18 kg, drugič celo 1.23 kg suhega žaganja, ki ga hranim še sedaj kot dokaz brezvestnega izkoriščanja. Pri mešanju žaganja med sladkor se je zvišal odstotek denaturata od predpisanih 2 % na celih 6 % in še čez. Mogoče je pa na naš račun prišel kdo drug do bolj ali celo do popolnoma čistega sladkorja!? Vsekakor se tako delo izplača, saj stane 1 kg žaganja 110.— din, sedaj, ko je sladkor dražji, pa kar 116.— din. Pri tem načinu mešanja so doplačali čebelarji na vsakih 10 kg sladkorja okoli 67 din samo za žaganje, ker pa je bilo v Ljubljani za poletno in jesensko pitanje prodanega več kot 7 vagonov sladkorja, je bilo pri žaganju dobička skoro pol milijona dinarjev.

Podjetje Medex kot edini razpečevalec denaturiranega sladkorja v Sloveniji prosim, da opozori na to nepravilnost, da ne rečem oderuštvo, sladkorne tovarne, ki so sladkor denaturirale, hkrati pa naj se zavzame za čebelarje na odločujočih mestih, ki naj bi že enkrat uslišali glas vpijočega v puščavi in odredili denaturiranje sladkorja s čim drugim, ne pa z neokusnim žaganjem, v katerem je poleg peska — da bo sladkor »lažji«! — še mnogokaj drugega, kar ne spada med žaganje, še manj seveda med sladkor, pa čeprav je namenjen zgolj čebelam. Ali res spadajo zraven tudi bacili, koki, virusi in, kakor se že imenujejo povzročitelji vseh mogočih bolezni, ki so z raznimi izmečki in odpadki lahko med žaganjem? Zanimiva bi bila sanitarna analiza pokrmljenega sladkorja v celicah. Že večkrat smo prosili in predlagali, da bi sladkor denaturirali s česnovim izvlečkom, neužitnost sladkorja za ljudi pa bi lahko dosegli tudi kako drugače, toda najbolje bi bilo, da bi čebelarjem dovolili nakup čistega sladkorja z regresom. Premnogi čebelarji so že sedaj kupovali in pokrmili znatne količine čistega sladkorja, samo da so se izognili zoprnemu čiščenju raztopine, iztiskanju

žaganja, izpiranju zamašenih pitalnikov in vseh ostalih neprijetnosti, ki so v zvezi s pokladanjem na dosednji način denaturiranega sladkorja.

F. Robida

IZ KRIŽEVCEV PRI LJUTOMERU

Občni zbori so si po navadi vsi enaki. Tokrat pa je v Križevcih le potekal nekoliko drugače. Iz poročil članov upravnega odbora smo dobili veliko snovi za konstruktivno debato.

Znano je, da že skoraj vsa leta po vojni ni bilo pravega donosa. Dostikrat je bilo tega krivo vreme, največkrat pa slaba paša na ajdi. Sejanje ajde je postal danes pereč gospodarski problem. Lani so na primer kmetje dobili od enega kg semena komaj 20 kg pridelka. Vse tako kaže, da je treba seme spremeniti in površine posejati z novim semenom. Za to se je zavzela tudi OZZ v Murski Soboti. Na eni zadnjih sej so sklenili, da bodo skušali dobiti nekaj vagonov semena črne ajde iz Kavkaza. Če se bo to res posrečilo, potem bi po izjavah kmetijskih strokovnjakov lahko dvignili pridelek ajde in s tem tudi zagurali čebeljo pašo. To je bila zelo vesela vest za naše čebelarje, toda, kot mislijo nekateri, bi bilo treba posejati z novim semenom celotno Stajersko. Mnenje agronomov, da je ajda plevel in da jo bo treba zamenjati s krmskimi rastlinami, je pogrešeno. Ajdova moka je bila na kmetih vedno visoko cenjena. Poleg tega ajda zaradi hitre rasti celo pomaga zatirati plevel.

Nadalje smo lahko slišali v debati, da se naši čebelarji dosledno borijo proti nosestavosti in da smo dosegli pri zatiranju te boleznici že lep uspeh. Pogovorili smo se tudi o vlogi čebel pri opravljanju kulturnih rastlin. Čebele nam s tem več koristijo kakor z medom in voskom. Pri našem stremljenju za zboljšanje čebelje paše nas bodo zaradi tega prav gotovo podprle KZ, razna državna posestva in kmetje sami.

Mlajši čebelarji, ki jih imamo v društvu kar lepo število, so predlagali, da naj bi se članstvo vsaj 80 %-no naročilo na naše strokovno glasilo. Za vzgled nam je lahko družina iz Hrastja—Mote in družina v Gornji Radgoni, kjer so prav vsi člani naročniki Slovenskega čebelarja. Pri tem ima največ zaslug tov. Anton Novak, sedanji predsednik društva. Članstvo se

je zelo zavzemalo tudi za pravilno razdeljevanje pasišč in zahtevalo, da ima pri razdeljevanju glavno besedo.

V naše društvo je vključenih pet družin. Vseh članov je 76. Poleg teh je še lepo število čebelarjev, ki niso organizirani in jih bo treba prej ali slej vključiti v naše društvo. Na vsem področju je skoraj 2000 panjev, od katerih jih je približno 80 % žnideršičev.

Društvo je v preteklem letu priredilo dobro uspelo tombolo in prišlo tako do znatnih finančnih sredstev. Iz tega denarja smo kupili stiskalnico za satnice, deloma pa smo ga posodili članstvu za nakup sladkorja.

Nazadnje smo pohvalili dolgoletnega odbornika in predsednika tov. Alojza Bratino iz Križevcev, ki že 53 let čebelari in je vzgojil lepo generacijo mladih čebelarjev. Želimo mu še mnogo let zadovoljnega življenja pri njegovih in pri naših čebelah.

Jakob Majcen

SONČEN DAN

MARIBORSKIH ČEBELARJEV

V nedeljo smo se zbrali čebelarji iz Maribora in okolice na Srednji ekonomski šoli. Šolsko sobo smo popolnoma zasedli. Zbralo se je staro in mlado, pa tudi nekaj »matic« je bilo vmes. Urednik »Slovenskega čebelarja« tovariš Rojce je predaval prav nazorno in zanimivo o življenju čebel, zlasti o njih razvoju in delu. Vse je pojasnil sproti z risbami na tabli, tako da je dobil vsak čebelar prave pojme in vpogled v zamotane razmere, ki vladajo v čebelji družini. Malokateri čebelar je kdaj razmišljal o tem, kako čebela najde medene vire in kako o njih obvešča svoje sonabiralke. Le škoda, da se je ponesrečilo prikazovanje filma, ki bi predavanje zelo poživilo. Upamo, da bo društvo omogočilo predvajanje filma na prihodnjem sestanku.

Predsednik Zveze čebelarskih društev tovariš Mihelič je govoril o organizacijskih zadevah, zlasti o doseženem sporazumu in sodelovanju z Glavno združno zvezo, ki se vedno bolj razvija v korist obeh, ter o delu Zveze, društev in družin. Grajal je nezavedne in sebične čebelarje, ki mislijo, da je denar glavno. Le delo je tisto, kar organizacijo dviga in jo vodi k napredku.

Tovariš Hrovat je v imenu Čebelarskega odbora Okrajne združne zveze

v Mariboru poročal o ustanovitvi skupne komisije pri OZZ za čebelje bolezni in komisije za prevoz v ajdovo pašo. Razpravljali smo tudi o zmanjšanih setvenih površinah ajde in njenem popuščanju v medenju. Posamezni govorniki so bili mnenja, da je vse to posledica gospodarskega razvoja, nepravilnega gnojenja, vremena itd. in da se morajo čebelarji s tem dejstvom sprijazniti, čimprej, tem bolje. Treba bo pač zboljšanju paše posvečati več pozornosti kot doslej.

Bil je to res sončen dan za nas čebelarje. Vsem, ki so k temu uspehu pripomogli, se zahvaljujemo, zlasti pa Ljubljancanom!

S.

ČEBELARSKA DRUŽINA ZGORNJA KUNGOTA

Dne 28. oktobra je bil letos drugi sestanek čebelarjev naše družine. Predaval je tovariš Močnik, predsednik društva, o zazimljenju čebel, o slabičih in o delu

družine za zboljšanje čebelje paše. Obžalovati je, da je precej čebelarjev izostalo zaradi dnevnih opravkov in celo zaradi lova. Posebno smo pogrešali člana iz Svečine. Ob tej priliki so bila izročena priznanja starim, agilnim in zaslužnim čebelarjem. Priznanja društva so prejeli tovariš Safarič Franc, šolski upravitelj v pokoju in predsednik družine, tovariš Marhold Andrej, sodar v Zgornji Kungoti, Dobaj Jožef, kmet v Gaju in Šerbinek Ivan, kmet v Vrtilah. Cestitamo vsem z željo, da bi delali v prospeh družine in čebelarstva še mnogo let!

P.

ČEBELARSKA DRUŽINA V JARENINI

Dne 11. novembra smo se čebelarji naše družine zbrali v šoli, kjer nam je predaval predsednik društva tov. Močnik o vzrokih velikega števila slabičev in mrličev, ki smo jih spomladi ugotovili, ter o delu družine za zboljšanje čebelje paše. Naša družina ima parcelo, kjer je

Čebelarsko društvo v Ljutomeru ob desetletnici osvoboditve in počastitvi tov. Matije Kukola ob 50-letnem udejstvovanju v čebelarskem društvu

letos sejala medeno deteljo, v bodoče bo pa razmnožila še druge primerne rastline, kakor pajesen, vrbe, krhliko, zlato rozgo, glavač, glavinec itd. Škoda, da je stalo precej čebelarjev pri akciji za zboljšanje čebelje paše ob strani. Član na papirju ne pomeni nič, treba je kaj storiti za napredek čebelarstva v kraju. Na območju naše družine je 58 čebelarjev, od katerih je 50 kmetov. Ravno ti bi lahko pripomogli, da bi ta akcija bolj uspela. Če bi imeli voljo, bi bil tudi uspeh čebelarjenja večji in bi iz čebelnjakov izginili slabiči. Tega pa ni pričakovati, ker ni prave zavednosti med čebelarji. Nezanimanje za čebelarstvo kaže, da se propadanje čebelarstva. Upamo, da bo za občni zbor družine več zanimanja.

-1-

NETOVARISKI ODNOS ČEBELARJA

Že več let postavljam svoje čebele na dvorišče nekega posestnika v Kotu pri Igu. Vsi domači me vedno lepo sprejmejo in vabijo naj naslednje leto zopet pridem. Ni pa tak nekoliko oddaljen sosed-čebelar. Dasi je ob hojevi paši tam še mnogo drugih čebel, mu samo moje niso pri srcu. Prizadeva si na vse načine, da bi me pregnal z mojega stalnega mesta. Najprej je interveniral pri tamkajšnji čebelarski družini, lani pa me je obdolžil, da so moje čebele izropale njegove. Kot dokaz mi je po ajdovi paši prinesel pest mrtvih čebel iz svojega čebelnjaka in jih vrgel vame z grozno, da me bo tožil za odškodnino.

Prav posebno pa se je izkazal ta »ljubitelj« čebelic letos. Moj gostitelj je na svojem vrtu 50 m vstran od mojih panjev dovolil trem čebelarjem z Vrhnike, da postavijo v ajdovo pašo okrog 50 panjev. Jaz jih pripeljem vedno že po kostonjevi paši. Ob koncu cvetenja ajde me je gostitelj obvestil, da se čebele ropajo. Takoj sem preskrbel avto, ki naj bi zvečer čebele odpeljal, sam sem pa hitel s kolesom naprej. Ko sem prišel k čebelarju, sem videl, da je ropanje že minilo in da so se le posamezne še ščipale po bradah. Pred panji je bilo sicer precej mrtvic, vendar ne toliko kot takrat, ko so panji prazni, brez medu in živali. Takoj sem prinesel nekaj vrčev vode, poskropil čebele na bradah in bil je mir. Pri vrhniških sosedih pa je bilo v tistem času še ropanje, vendar samo pri dveh panjih. Pri ostalih je bilo tako stanje

kot pri meni. Kot bi se dogovorili so prišli po čebele tudi oni, kljub temu, da niso bili obveščeni o ropanju. Med pripiranjem panjev pa je prišel k njim omenjeni moj »prijatelj« iz Kota in jim začel pripovedovati, da sem jaz dal svojim čebelarjem žganja z namenom, da bi izropale njihove in njegove. To naj bi prejšnji dan ugotovil sam v družbi z nekim čebelarjem iz bližnjega državnega čebelnjaka. V dokaz je navedel dejstvo, da ni bilo pred mojimi panji nobenih mrtvih čebel. Vrhnici so mu prvi hip verjeli in kmalu ugotovili, da sta dva njihova panja popolnoma prazna, čeprav ju niso odprli. Ker mi je bilo tega sumničenja preveč, sem prosil, da mi pokažejo, katera dva panja sta prazna. Skupno smo ju odprli in dognali, da sedita družini mirno na neizropanih satih. Nato so se na lastne oči prepričali, da je pred mojimi panji prav toliko mrtvic kot pred njihovimi. Ko pa je žena mojega gostitelja povedala, da je prejšnji dan, ko je bilo res hudo, čebelar — domačin, ki ima čebele okrog 150 m proč od mojih, ropajoče čebele potresal z moko in se tako prepričal, da niso bile niti iz mojih niti iz vrhniških panjev, je moj »prijatelj« takoj izginil, ker je videl, da se je vjel na laži.

Kako je s čebelami tega mojega tožilca, ki ima, kot sem zvedel, dve slabi družini, ne vem, sumim pa, da je hotel zločin, ki ga je sam zagrešil naprtili meni. To domnevo opiram na dejstvo, da so bili napadeni trije čebelnjaki, da je ropanje trajalo le en dan, da je drugega dne samo po sebi skoro popolnoma ponehalo in da ni bila izropana nobena družina. Pripominjam pa, da so bile čebele Vrhnčanov in moje z malimi izjemami precej močne. Kljub temu, da je bilo med njimi tudi nekaj slabičev, ni bilo večje škode. Najbrž so bile napadke njegove čebele, a so naše premočne družine preprečile nakano njihovega »dobrega« gospodarja.

To sem napisal zaradi tega, ker sem že večkrat bral v »Čebelarju«, da imajo tudi drugi prevaževalci podobne težave. Mislim pa, da je vsega tega kriva samo zavist. Ta zavist pa je posledica pomanjkljive strokovne izobrazbe. Če bi taki čebelarji raje poskušali zboljšati in ojačati svoje čebelje družine, bi jih minil vsak strah pred prevaževalci in se jim ne bi bilo treba zatekati k intrigam, da jih preženejo.

Jože Brezan

ODBOROM ČEBELARSKIH DRUŠTEV IN ČEBELARSKIH DRUŽIN!

Tovariši čebelarji! Zopet je za nami leto, menda med najslabšimi čebelar-skimi leti po drugi svetovni vojni. To pa nas ne sme preplašiti, saj imamo upanje, da bo drugič bolje. Prav gotovo pa to ne sme biti vzrok, da bi zanemarili svoje dolžnosti do naše čebelarske orga-nizacije.

Prihaja čas občnih zborov čebelarskih družin in čebelarskih društev. Kakor vsako leto naj tudi letos člani na občnih zbori pregledajo svoje dosedanje delo in napravijo načrt za bodoče delo. V prvi vrsti mora biti na dnevnem redu čebelarsko izobraževanje. Brez sodobne čebelarske izobrazbe ne more biti sodobnega čebelarjenja. Drugo, kar naj občni zbori obravnavajo, je vprašanje, kaj smo v tem letu storili za zatiranje če-beljih kužnih bolezni. Se taka pomoč od zgoraj ne bo nič izdala, če sami ne bomo skrbeli za zdravje naših čebel in zatiranje bolezni. Danes, ko bolezni ne ogrožajo večjih pokrajin pri nas, je to delo še dokaj lahko, toda če bomo odlašali, se bodo težave povečale.

Tretje vprašanje, ki ga morajo tako čebelarske družine kakor čebelarska društva sama reševati, je **vprašanje izboljšanja paše**. Ne bodimo sentimentalni in ne tožimo za lepimi nekdanjimi časi, ko je bila obilna paša na travnikih, ajdi in drugod. Teh časov ne bo več nazaj; moderno kmetijstvo prav gotovo ne bo sadilo rastlin, ki bi bile samo čebelarju v korist. Za to mora poskrbeti čebelar sam in šele nato drugi.

Naslednje vprašanje je **plemenska od-bira naše čebele**. Marsikje je vse to v zastoju. Brez dobre živali ne bo dobrega donosa. Zato je skrajni čas, da čebelarji tudi glede tega zavijamo rokave.

To je le nekaj vprašanj, ki naj jih obravnavajo občni zbori. Pozabiti pa ne smejo seznaniti članstva z delom same ZCDS. Marsikatero vprašanje bodo dru-žine laže reševale, če bodo med članstvom propagirale knjigo »Sodobno čebelarstvo«, katere prvi del je že izšel, drugi pa je v pripravi. Zveza čebelar-skih društev za Slovenijo je založila milijone, da je mogla iziti ta knjiga, ki je dogodek v zgodovini slovenskega čebelarstva. Zato menimo, da je moralna dolžnost naših organizacij, da knjigo razširijo med članstvom in ga tako iz-

obražujejo. Drugi del, ki bo izšel pred-vidoma v letu 1957, bo od ZCDS zahteval novega denarja, saj bo izšel še v večjem obsegu kot prvi, zato je seveda **nujno**, da dotlej razprodamo prvi del. Na zadnji plenarni seji ZCDS je bil sprejet sklep, da bodo društva prevzela v prodajo po nekaj knjig. Prav tako je bilo sklenjeno, da bo ZCDS dala pri odvzemu 10 knjig društvom 15 odstotkov popusta od pro-dajne cene, pri odvzemu 20 in več knjig pa po 20 odstotkov popusta. Nekatera društva kljub temu do danes niso vzela v prodajo te res pomembne čebelarske knjige. Menimo, da bi društva, ki bi vzela nekaj knjig, denar dokaj **dobro naložila**, saj bo povpraševanje po njej še povečal drugi del knjige. Zato znova apeliramo na društva, naj čim prej na-roče po nekaj izvodov, da bodo tako olajšala izid drugega dela.

»Slovenski čebelar« letos ni izhajal redno. Prav gotovo je delna krivda tudi na uredniku, čeprav ga vsaj nekoliko lahko opravičimo z delom pri knjigi in čebelarskim kongresom na Dunaju. Za-gotovimo pa lahko, da se bo zadeva v prihodnjem letu popravila. Vse zamu-jene številke bodo izšle do konca mesca decembra. Cena lista za prihodnje leto ostane ista, t. j. **400 din** za člane. Čebelarske družine bodo prejele sezname, ki naj vanje vpišejo naročnike in poberejo naročnino. V primeru, da društva jam-čijo za svoje člane, bomo list z novim letom pošiljali tudi tistim, ki naročnine ne bodo pravočasno plačali, a jamči zanje društvo. S pobiranjem naročnine ne odlašajte in denar takoj nakažite s seznamami vred upravi »Slovenskega čebe-larja«!

Nekatera društva še do danes kljub urgencam niso poslala statističnega po-pisa. Hudo nam bo, a če ne bodo tega storile kmalu, bomo pač morali objaviti v »Slovenskem čebelarju« imena odla-šalcev.

Če ob koncu te naše okrožnice na kratko povzamemo, kaj naj bi društva uredila, bi bilo tole:

1. pripraviti je treba občne zборе čebelarskih družin v decembru in janu-arju;

2. občni zbori čebelarskih društev naj bodo v januarju in februarju. Na teh je treba izvoliti delegate za občni zbor Zveze;

3. društva naj takoj po svojem obč-nem zboru pošljejo ZCDS letno poročilo,

da bo mogoče za občni zbor ZCDS pripraviti skupno poročilo;

4. čebelarске družine in društva naj čimprej pobero naročnino za Slovenskega čebelarja za leto 1957;

5. čebelarске družine in društva naj propagirajo knjigo »Sodobno čebelarstvo« med svojim članstvom, hkrati pa naj naroče po nekaj izvodov s popustom, da jo bodo lahko nudili članstvu po znižani ceni;

6. društva, ki še doslej niso poslala statističnih pol, naj to store v najkrajšem času.

Upamo, da boste izpolnili teh nekaj obvez in s tem pokazali svojo zavednost in povezanost s čebelarско organizacijo. Predlagamo, da po prejemu te okrožnice skličete seje odborov in se pomenite o vprašanjih, ki jih okrožnica načinja.

Vsem članom naše organizacije pošiljam iskrene tovariške pozdrave!

Tajnik:
Kopitar Ciril I. r.

Predsednik:
Mihelič Stane I. r.

PANJ, V KATEREM SE PRIDELA 100 % VEČ KAKOR V DOSEDANJH

Za čebele se zanimam že od mladih nog. Spoznal sem, da je uspeh v čebelarstvu največ odvisen od panjev. Zato sem jih začel sistematično izpopolnjevati in prišel tako leta 1946. do posebnega sistema.

Opazujem okoliške čebelarje in vidim, da nimajo takega uspeha kakor jaz, niti pri pridelku niti pri razvoju čebeljih družin. Tožijo o slabih letinah, o vremenu, ki jim zavira razvoj družin, medtem ko imam jaz vsako leto, tudi ob najslabših vremenskih okoliščinah vedno uspeh. Marsikomu se bo zdelo to neverjetno, toda moje desetletne izkušnje s 60 panji, ki jih imam tega sistema, to potrjujejo. Izdelava panjev je lažja in tudi njih cena je nižja od ostalih.

Ker sem spoznal, da je edino v teh panjih uspeh zagotovljen, sem pripravil dati podrobna pojasnila o njih

Andrej Marinc — Radeče

UNIČEVANJE ČEBEL

Te dni smo brali v časopisih o katastrofalnem zastrupljanju rib v Glinščici. Nekaj podobnega so doživeli ljubljanski čebelarji pri svojih čebelah. Vsi, ki imajo čebelnjake v bližini Gradišča, so v sep-

tembru in oktobru dan za dnem z grozo opazali, kako jim propadajo njihove miljenke. Vsak dan je bilo manj pašnih čebel, preostale pa so komaj grele za lego v panjih in zato tudi matice niso več zalegale. Dolgo časa niso vedeli, kaj je temu vzrok, naposled so pa le ugotovili, da jim čebele množično propadajo v tovarni bonbonov Šumi. Tovarna nima zamreženih oken, vrata se slabo zapirajo, mnoga dela opravljajo kar na odprtem dvorišču, vsepovsod pa so razmetani sladki odpadki. Vse to seveda draži in privablja čebele. V nekem odprtem zaboju s sladko tekočino je bilo za cel panj mrtvih čebel. — Popolnoma isto se je dogajalo pred več leti pri medičarju Dolencu v Wolfovi ulici, dokler ni bila trdka primorana okna zamrežiti.

Pri tem niso prizadeti samo čebelarji, temveč tudi sadjarji. — Čebele so za ljubljanske sadjarje velikega pomena in jih pri opravljanju drevja gotovo ne morejo pogrešati. Zato skupno s čebelarji pričakujejo, da bo trdka Šumi, ki uživa sicer zaslužen sloves, ukrenila vse potrebno, da čebel ne bo več ugonabljal.

IZ »SLOVENSKEGA POROČEVALCA«

Glede na to, da je okoli 9000 trotov za vsako čebelo ženskega spola, so možnosti, da bo trot našel svojo družico, zelo majhne. Kljub temu pa brenči po zraku na tisoče trotov in eden izmed njih se združi s kraljico. Trot doživi neprijetno presenečenje. Nihče ne ve zagotovo, ali trot eksplodira v svatbenem objemu, ali pa ga matica raztrga. Kakorkoli že, še noben trot se ni živ vrnil s poročnega potovanja.

Okoli dvajset minut pozneje se kraljica vrne. Na njej so ostanki njenega moža. V čebelnjaku zavlada praznik. Čebele jo božajo in jo pozdravljajo s tipalkami, preden jo triumfalno odnesejo v čebelnjak.

Gornja dva odstavka smo vzeli iz članka z naslovom »Trgovina s kraljicami«, ki je bil objavljen v Slovenskem poročevalcu 8. decembra t. l. Kakor vse kaže, je sestavek prevod iz angleščine in so nekateri absurdi v njem nastali zaradi tega, ker prevajalec ni obvladal jezika (vsaj v strokovnem pogledu ne) in je popoln laik v biologiji. Če bi brali kaj takega v Pavlihi, bi nam bila stvar še kolikor toliko umljiva, v resnem časopisu pa izzveni nekam čudno in celo za nečebelarje mestoma banalno.

